

Leenheren -vrouwen en leenmannen -vrouwen van Crayestein (1423-1795) te Tricht

Door A. F. Verstegen

Kasteel Crayestein 1750

Huis Crayestein 2021

Arnold van Egmond hertog van Gelre regeerde van 1438 tot 1473 over Gelderland. Onder zijn bewind werd het kasteel Crayestein te Tricht gebouwd. De hertog (leenheer) gaf dit kasteel met de daarom liggende landerijen en de rechten van de heerlijkheid Tricht in leen aan een leenman. Deze belening werd in een oorkonde beschreven en bezegeld door de hertog. In de leenkamer, register boeken (LKR-boeken) van de hertogen van Van Gelre werden deze oorkonden (akten, verlijbrieven) geregistreerd. Vele oorkonden die de leenmannen kregen zijn verloren gegaan, maar de meeste leenboeken zijn te vinden in de archieven.

Leenheren -vrouwen, hertogen van Gelre en de graven van Buren.

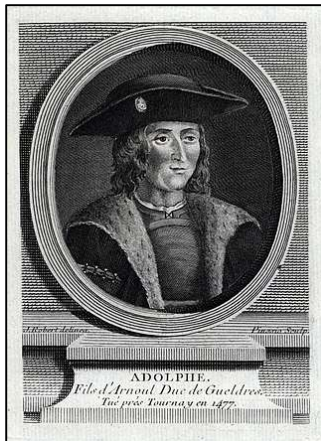
1. Arnold van Egmond (1423-1465) hertog van Gelre.

Arnold was de oudste zoon van Jan II heer van Egmond en Graaf van Zutphen en Maria van Arkel.

Arnout van Egmond, gaf de heerlijkheid Buren als dank voor zijn bewezen diensten aan zijn neef, Frederik van Egmond.

2. Adolf van Egmond (1438-1477) hertog van Gelre.

Adolf was de zoon van Arnold van Egmond en Katharina van Kleef.

In 1461 werd hij gekozen tot ridder in de orde van het Gulden Vlies. Hij trouwde in 1463 met de dochter van hertog Karel I van Bourbon en Agnes van Bourgondië. Zij kregen twee kinderen, Filippa en Karel. Karel volgde zijn vader op als hertog van Gelre en graaf van Zutphen.

3. Frederik van Egmond (1440-1521) graaf van Leerdam en Buren.

Frederik huwde op de 20^e oktober 1464 met Aleida van Culemborg de erfdochter van Gerard van Culemborg en Elisabeth van Buren. Aleida ligt begraven in de St. Nicolaaskerk van IJsselstein. Na zijn overlijden in 1521 wordt hij naast zijn vrouw begraven. Zij kregen zeven kinderen, die op een na jong stierven. Floris van Egmond (1470-1539) volgde zijn vader op. De erfdochter van Karel de Stoute, Maria Hertogin van Bourgondië, beleende Frederik van Egmond met het Arkelse bezit de Heerlijkheid Lederdam (Leerdam) in 1476. Na enige rechtszaken krijgen de burgemeester en schepenen van Leerdam op de 18^e nov. 1477, het bevel om slot en land open te stellen voor Frederik van Egmond en hem te erkennen als kapitein, kastelein, drost en rentmeester van Leerdam. In 1492 werd Frederik door Maximiliaan I van Oostenrijk beleend met Buren en Leerdam.

Frederik was gehuwd met Aleida van Culemborg. Door oorlogen en vererving kwamen er nog een aantal dorpen in zijn bezit, o.a. Tricht, Beusichem, Zoelmond en Buurmalsen.

In 1472 was Frederik van Egmond o.a. kamerheer van Maximiliaan van Oostenrijk. Als Maximiliaan keizer wordt van Duitsland mede door de steun van Frederik van Egmond, verheft hij Frederik in 1498 tot graaf van Buren en Leerdam.

2. Floris van Egmond (1470-1539).

Floris huwde op de 12^e oktober 1500 met Margretha van Glymes-Bergen. Zij kregen twee kinderen, Maximiliaan en Anna.

Maximiliaan, vernoemd naar zijn keizer, Maximiliaan van Oostenrijk, de opa van Karel V.

Floris was stadhouder van Gelre (F. G. & G. Z.) en Friesland. Als stadhouder van Gelre vertegenwoordigde hij de Habsburgse regering. Hij was graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, Acquoy (1513) Sint Maartensdijk, Kortgene, Cranendonck en Jaarsveld. In 1514 krijgt Floris opdracht van Keizer Maximiliaan van Oostenrijk om zijn kleindochter Maria naar de kroonprins in Hongarije te brengen. Het was een gevaarlijke tocht van Leuven naar Wenen. Hij slaagde erin om de 8-jarige bruid binnen zes weken in Wenen te brengen. Floris regelde veel (militaire) opdrachten voor de keizer en werd daar goed voor beloond. Zijn kasteel in Buren werd door Floris opgeknapt, onder leiding van de Italiaanse architect Pasqualini, werden de 170 kamers gemoderniseerd.

3. Maximiliaan van Egmond (1509-1548).

Maximiliaan huwde in 1531 met Françoise de Lannoy. Zij kregen een dochter, Anna van Egmond, die later de eerste echtgenoot werd van Willem van Oranje.

Een van de grootste veranderingen die plaats vonden in Nederland gebeurde in de tijd van Maximiliaan van Egmond. Begin 1500 werd de wereld geregeerd door twee machten, de kerk en de staat. De paus en de wereldlijke heersers waren het niet altijd eens, maar ze hadden elkaar nodig om de eenheid en dus de macht over hun gelovige onderdanen te handhaven. Uit deze tijd komt het gezegde, dat de keizer tegen de paus zei: "Houd U ze dom, dan zal ik zal ze arm houden". Toen Maximiliaan in 1548 overleed was er echter veel veranderd. Luther had een scheuring onder de gelovigen veroorzaakt. De gehoorzame burgers, die altijd blindelings de wetten van de kerk en staat naleefden, waren wakker geschud. In 1566 komt het tot een opstand tegen Koning Philips II, heer der Nederlanden.

4. Anna van Egmond (1533-1558).

Anna huwde op de 8^e juli 1551 met Willem van Oranje.

Zij kregen drie kinderen, Maria (jong †), Philips Willem en Maria.

Philips Willem, vernoemd naar de zoon van keizer Karel V, Philips II.

In 1555, reisde Willem van Oranje, hij was toen 22 jaar naar Brussel, omdat keizer Karel de V zijn troon over droeg aan zijn zoon Philips II.

Karel V benoemde hem tot zijn opvolger in Spanje en in de Nederlanden.

In 1558 overlijdt Anna na een ernstige ziekte, op 25-jarige leeftijd, in het kasteel te Breda.

5. Philips Willem van Oranje (1554-1618).

Philips Willem huwde Eleonora van Bourbon. Zij bleven kinderloos. Philips was vernoemd naar zijn peetvader Philips II koning van Spanje heer der Nederlanden. Twee jaar na het begin van de beeldenstorm in Nederland in 1568 werd Philips 14 jaar oud zijnde ontvoerd door Spaanse soldaten en naar Spanje gebracht. Koning Philips II wilde hem opvoeden met het Katholieke geloof. Zodat als hij volwassen was in Nederland de belangen kon behartigen van zijn peetvader. Zijn vader altijd een trouwe aanhanger van Philips II werd zo kwaad dat hij mee ging vechten tegen de Spanjaarden. Dit was het begin van de 80-jarige oorlog. Na het overlijden van zijn moeder erfde Philips Willem, al haar bezittingen en titels. Zijn vader behartigde zijn belangen in Nederland. Na het overlijden van zijn vader in 1584 nam zijn zwager graaf Philips van Hohenlohe, de man van Maria zijn belangen waar. De erfgenaam van Philips Willem was zijn halfbroer Maurits van Oranje.

De volgende graven van Buren werden, Frederik Hendrik, Willem II, Willem III, Willem IV en Willem V. In 1795 wordt het leenstelsel opgeven door Keizer Napoleon Bonaparte. De Bataafse Republiek breekt aan. Vrijheid - Gelijkheid - Broederschap.

Fredrik Hendrik

Willem II

Willem III

Willem IV

Willem V

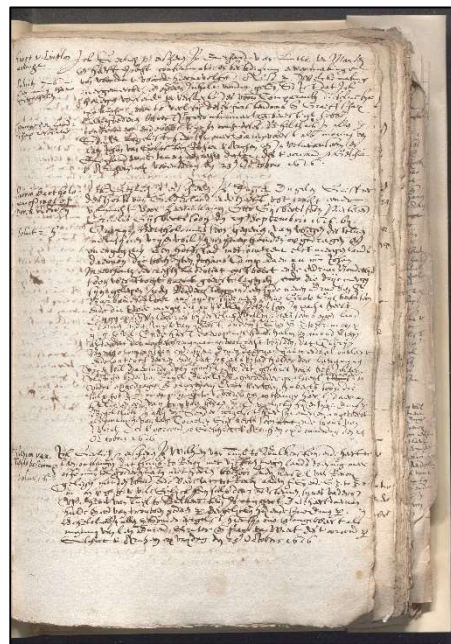
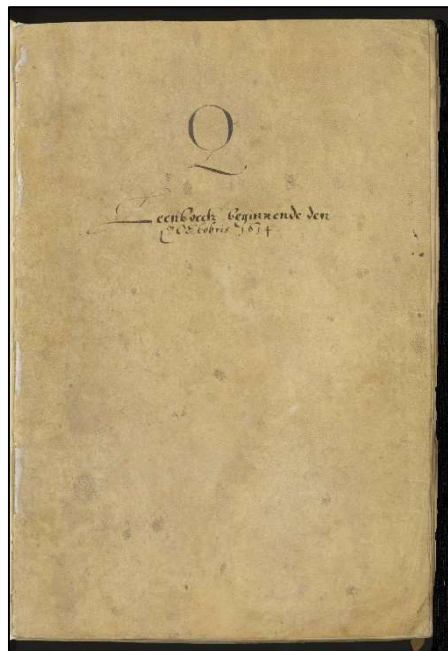
De eerste en tweede leenman/leenvrouw werden beleend met Crayestein door de hertog van Gelre. De volgende leenmannen/leenvrouwen werden beleend met Crayestein door de graven van Buren.

Hieronder zien we een oorkonde, afgegeven door de leenheer aan een leenman.

Willem van Tuyll van Aldenburg Rhenoy kreeg deze oorkonde van zijn leenheer in 1616

Hieronder zien we een leenboek van de hertog van Gelre.

Geregistreerde oorkonde in het LRK-boek van hertog van Gelre 1616

Leenmannen/vrouwen van Crayestein

- 1^e 1470 Arnout van Steyn.
- 2^e 1473 Adriana wed. van Arnout van Steyn, vruchtgebruik.
- 3^e 1515 Margretha van Buren, wed. Gozewijn van Honselaar.
- 4^e 15?? Emond van Buchel gehuwd met Judith van Zuylen van Nijeveld.
- 5^e 1595 Emond de Gruyter, zoon van Anna van Buchel, trouwde met Elisabeth van Tuyll van Bulckenstein.
- 6^e 1602 Wed. Judith van Zuylen van Nijeveld, vruchtgebruik.
- 7^e 1626 Arnout de Gruyter, minderjarige zoon van Emond en Elisabeth.
- 8^e 1633 Willem van Tuyll van Bulckestein, voogd van Arnolt de Gruyter.
- 9^e 1649 Arnout de Gruyter, meerderjarig in 1649 (hij leent hij veel geld).
1663 Pieter Kemp krijgt octrooi op Crayestein. 1665 verpand A. de Gruyter Crayestein aan Pieter van Asperen van Vuren en zijn zuster wegens schuld van 12.4002,39 gld.
- 10^e 1671 Pieter Kemp gehuwd met Cornelia Hoffer.
- 11^e 1703 Antony Lammers.
- 12^e 1710 Robert Hoog.
- 13^e 1718 Jacob Ritters.
- 14^e 1738 Jan Nicolaas Lely.
- 15^e 1775 Katharina Kemp wed. Jan Lely, laatste leenvrouw van Crayestein.

1^e Leenman Arnout van Steyn van Crayestein 1470

Arnold van Egmond, hertog van Gelre beleend Arnout van Steyn met Crayestein.

De eerst leenman van Crayestein die we tegenkomen in het leenboek van de hertogen van Gelre, is Arnout van Steyn, hij werd beleend, door Arnold van Egmond, met Huys en

Hoffstad (kasteel Crayestein) te Tricht op de 25^e april 1470. Deze leenrechten waren vererf baar maar konden ook verkocht worden. Meestal werden ze vererft van vader op zoon of dochter.

Met de leenrechten wordt bedoeld, het kasteel Crayestein met de daarom liggende landerijen en de rechten van de heerlijkheid Tricht.

Familiewapen van Van Steyn

2^e leenvrouw Adriana, huisvrouw van Arnt van Stein 1473

De stadhouder van Buren, geeft namens Frederik van Egmond, goedkeuring aan Arnt van Steyn, dat na zijn overlijden zijn vrouw het vruchtgebruik krijgt van Crayestein.

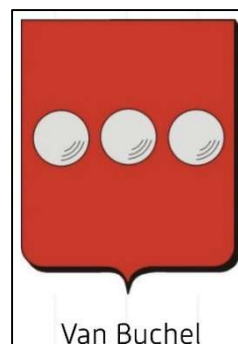
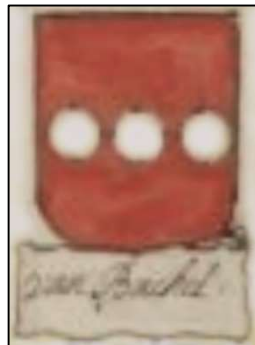
Op de 25^e oktober 1473, geeft Arnt van Steyn, met goedkeuring van de stadhouder, Hencke het vruchtgebruik van Crayestein en 8 mergen land in Tricht aan den Boellick gelegen, aan zijn vrouw Adriana. Deze oorkonde werd opgemaakt door de leenmannen van leen van Buren Peter van de Werken en Jan Koeman. Arnt van Steyn betaalt het heer gewaad zijnde 13 shilix pont (oude munt) aan de leenmannen.

3^e leenvrouw Margaretha van Buren, wed Gozewijn van Honselaar 1515.

Floris van Egmond, hertog van Gelre, graaf van Buren heeft op de 9 mei 1515 Margertha van Buren beleend met Crayestein. De geregistreerde oorkonde heb ik niet kunnen vinden.

4^e Leenman van Crayestein Edmond van Buchel 15??

Margretha van Buren verkoopt Crayestein aan Edmond van Buchel, in welk jaar is niet bekend. Jonker Emond van Buchel van Crayestein, was rentmeester te Buren, hij was gehuwd met Judith van Zuylen van Nijeveld.

Vader van Edmond

Wapen van de familie Van Buchel en van Zuylen van Nijeveld

Hun dochter, Anna van Buchel trouwde met Emond de Gruyter. Hun zoon Emond de Gruyter krijgt Crayestein van zijn Opa, Edmond van Buchel in 1595.

5^e Leenman van Crayestein Emond de Gruyter 1595

Waarnemend graaf van Buren Philips van Hohenlohe, geeft de leenrechten van Crayestein aan Emond Gruyter.

De stadhouder van de lenen van Buren, Johan van Allendorst, maakt namens de graaf van Buren de oorkonde. In deze oorkonde lezen we dat Edmond van Buchel in 1595 Crayestein teruggeeft aan de graaf van Buren zodat deze de kleinzoon van Edmond van Buchel, Emond de Gruyter kan belenen met Crayestein.

Philips graaf van Hohenlohe, vrijheer van Langenburg, luitenant-Generaal over Holland, Zeeland en West-Friesland en heer en man van Princes Maria van Oranje gravin van Buren en moeder van de Hooggeboren Philips Willem, Prins van Oranje etc. etc., heeft onterfd Jonker Emond van Buchel. Daarna geeft hij de leenrechten van Crayestein aan Emond de Gruyter. Het heer gewaad wordt voldaan met een pont goed geld. Edmond de Gruyter heeft de eed van trouw en goed manschap afgelegd aan de leenmannen van leen, Jonker Hendrik van Buren en Herman van Schaijk, die tevens hun zegel onder de oorkonde hebben gehangen. De oorkonde werd ondertekend op het kasteel te Buren op de 2^e februari 1595.

6^e Leenvrouw van Crayestein Judith van Zuylen 1602.

Op de 23^e oktober 1602 compareerde voor Jonker Philips van Steelant stadhouder der lenen van het Graafschap Buren, Edmond de Guyter. Hij geeft het vruchtgebruik van Crayestein erfelijk aan zijn vrouw Judith van Zuylen van Nijeveld. Twee maanden hierna overlijdt Edmond de Gruyter. Op de 25^e december machtigt Judith van Zuylen, procurator Hr. Mijnte Gluodes, om namens haar de eed van trouw en goed manschap af te leggen aan de Graaf van leen van Buren, Hendrick van Weerestein. Gerrit van Corta en Willem Weijnants, leenmannen maken de oorkonde op en registreren deze in het leenboek van Buren. Judith van Zuylen wordt de 6^e leenvrouw van Crayestein.

7^e Leenman van Crayestein Emond de Gruyter 1626

Prins Maurits van Oranje graaf van Buren beleend Emond de Guyter met Crayestein.

Wapen van De Gruyter en van Van Tuyl

Na het overlijden van zijn moeder, Judith van Zuylen van Nijeveld in 1626, legt Emond de Guyter de eed van trouw en goed manschap af met ledige hand, aan Prins Maurits van Oranje. De stadhouder der lenen van Buren Jonkheer Philips van Steeland en Dirck van Aalberg secretaris, ondertekenen de oorkonde op de 1^e april 1626. Opa Edmond van Buchel had Crayestein in 1595 Crayestein gegeven aan Emond de Gruyter. Bij overdracht betaald de nieuwe leenman een heer gewaad. Na het overlijden van Edmond van Buchel kreeg zijn vrouw

Judith het vruchtgebruik van Crayestein. Na haar overlijden werd Emond de Guyter officieel leenman, dus hij had het heer gewaad al voldaan in 1595, vandaar dat hij nu Crayestein in leen kreeg met ledige hand.

Emond de Gruyter was gehuwd met Elisabeth van Tuyl van Bulckenstein, Schorestein te Deil en Aldenborch te Rhenoy. Zij kregen een zoon Arnout de Gruyter. Hun zoon Arnout de Gruyter is nog minderjarig als zijn vader Emond de Gruyter overlijdt in 1633.

8^e Leenman Willem van Tuyl van Bulckestein, voogd van Arnout de Gruyter 1633

Prins Frederick Hendrik van Oranje beleend Willem van Tuyll met Crayestein.

Arnout de Gruyter erft Crayestein na het overlijden van zijn vader in 1633. Omdat Arnout nog minderjarig is legt zijn momber (voogd, hulder) Willem van Tuyll van Bulckenstein de eed van trouw en goed manschap af in 1633 ten overstaan van drossaard Jonckheer Philips van Steelant Heer van IJsselweert en betaalt het heer gewaad aan Frederik Hendrik prins van Oranje en grave van Nassau. Heergewaad (het betalen van een bedrag door de nieuwe leenhouder) met een pound goed geld. De graven en Gravinnen van Buren beloven deze leenrechten aan de nakomelingen van Arnout de Gruyter volgens Zutphense rechten. De oorkonde werd opgemaakt te Buren door de leenmannen van Buren Pieter van Adelweert en Antonius Hubertsz en bezegeld met het zegel van de stadhouder (Jonker Philips van Steelant) en met de zegels van Pieter en Antonius leenmannen te Buren op de 3^e jan. 1633

Willem van Tuyll van Bulckenstein trouwde in 1536 met Maria de Groiff van Erckelens.

Zijn zoon Willem van Tuyll trouwde in 1577 met Elisabeth Pieck.

Hun dochter Elisabeth trouwde in 1609 met Arnout de Gruyter.

Hiernaast het portret van Willem van Tuyll, Opa van Arnolt de Gruyter.

9^e Leenman Arnout de Gruyter, meerderjarig in 1649

Willem II van Oranje, graaf van Buren beleend Arnout de Gruyter met Crayestein.

De voogd van Arnout, Willem van Tuyll werd in 1633 beleend met Crayestein en had het heer gewaad voldaan met volle hand. In 1649 is Arnout de Gruyter meerderjarig geworden en wordt met ledige hand beleend met Crayestein. Hij legt de eed van trouw en goed manschap af aan de graaf van Buren, prins Willem van Oranje (Willem II). De oorkonde werd opgemaakt op het kasteel te Buren door Igner Borch en Philips van Boerveld leenmannen, op de 23^e april 1649.

Bij de volgende personen leende Arnold de Gruyter geld

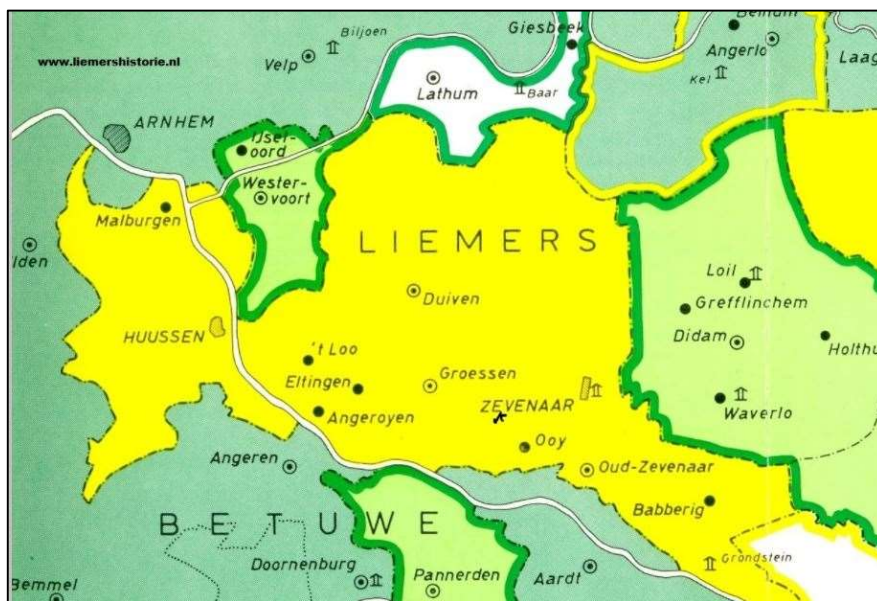
Arnold de Gruyter gehuwd met Margretha van Els, leende regelmatig geld, op de 11^e juni 1654, 3200 gld. bij Pieter Kemp, (Pieter wordt de 10e leenman) op de 10e april 1657, 6000 gld. bij Clara van Bronckhorst, op de 25e april 1663, 40.000 gld. bij Pieter Kemp, op de 7e juni 1666, 2000 gld. bij juffrouw Ida Frents, op de 16e juli 1666, 2000 gld. bij juffrouw Getruijt wed. van Rijsoort, 1000 gulden van Josina van Asewijn, douairière Carvendonk, 120 gulden van Herman van Schaik. Bij Mr. Herman Noltejus chirurgijn te Bommel 1200 gld. bij mevrouw Ewalts 2300 gld. en als laatste wat ik vond leende hij 500 gld. bij Cornelia Dorp wed. van Baltus Janzn.

Uit Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

In het begin van de 16^e eeuw wordt het geslacht Gruyter vermeld in de buurt van Angeroyen. Een Johan de Gruyter wordt in 1515 genoemd als leenman van het goed "de Pley". De Pley tegenwoordig onder Westervoort, maar toentertijd bij Huissen was een Kleefs landgoed. Het lag op een steenworp afstand van huis Angeroyen, want toen werd een Emond de Gruyter

genoemd als pandhouder van 26 morgen land von der Pleyen bij Huissen. Hij was de zoon van Arnt Gruyter, de eerste Gruyter die in verband met Angeroyen werd vermeld. Deze Arnt woonde met zijn vrouw Anna van Buchel op het adellijke huis de Pley. In 1554 ruilt hij onroerend goed in een erfwissel met Cracht Cloeck, zijn zwager. Het is mogelijk dat op dat moment goederen in Argeroyen in handen van de familie Gruyter kwamen. Ook het hernoemen van Cloecken tot Gruyters kan duiden op het overnemen van het bezit door Arnt Gruyter. Dit zou betekenen het huis Angeroyen of de grond waarop dit huis stond voorheen in handen waren van de familie Cloeck. Het is niet onwaarschijnlijk dat Arnt Gruyter het huis heeft verkregen en de naam Angeroyen heeft gegeven. Angeroyen zou dan van origine geen havezathe zijn geweest, maar de eigenaar een adellijke titel droeg. Op 16-9-1631 werd namelijk een von Gruyter zu Angeroy genoemd in de lijst van ridders uit de Liemers van het vorstendom Kleef.

Angeroyen waar de familie Gruyter bezittingen hadden

In 1595 werd een erve en land van Arnt Gruyter genoemd in Loo en in 1603 koopt hij een stuk land in Angeroyen. Wellicht moest hij door de oorlogshandelingen in de Liemers tijdelijk elders onderdak zoeken. Prins Maurits had namelijk rond 1600 stevig huisgehouden en zijn woning op de Pley was door deze oorlogsvoering volledig afgebroken en geruïneerd, zo werd vermeld in 1605. De kleinzoon van Arnt de Gruyter met dezelfde voornaam was diegene die in 1631 in de ridderschap van Kleef werd bijgeschreven, deze woonde toen niet op het huis. De boerderij werd namelijk verpacht, vanaf 1625 komt Henrich Offerman voor als pachter en ruim twintig jaar later koopt hij de boerderij. Rampspoed overviel hem echter, want in 1635 brak de dijk in de buurt van het Loo door, waarschijnlijk tussen de Middelwaard en het Looveer in. Hierbij liepen de verschillende huizen in het Looveld veel schade op en het huis Angeroyen waarschijnlijk ook. Acht jaar na de dijkdoorbraak bij het Loo, verkocht Gruyter de Angeroy aan Offerman, wiens hofstede pal ten zuiden van de aankoop lag.

In de verkoop akte uit 1643, bij de verkoop van Angeroyen door Arnolt Gruyters en Magaretha van Els aan Henrich Offerman en Walburgh Boumans, werd de ligging als volgt beschreven: secker huijs hoff bongert Angeroij genaemt alhier in Lijmers bourschap Loe binnendijcks mit allen sij recht end gerechtigkeitin voor ? palinghe gelegen Noordwaerts op de Leijgrave, Suitwaerts aan kopers eigen erff, Oostwaerts op Bentings erff, Westwaerts die Angeroijsche gemeente met noch een schrael strepcken tusschen die hoffatadt en den dijck gelegen. Deze

Arnolt Gruyters was de zoon van Emond Gruyter tot Crayestein, in het dorp Tricht en Elisabeth van Tuyll van Bulckensteyn. Arnold, die van wegen geldproblemen veel van zijn goederen van de hand deed, overleed kinderloos. Tot zover het artikel uit het verenigingsblad.

10^e Leenman Pieter Kemp 1671

Pieter Kemp

Cornelia Hoffer

Vecht de goede strijd

Pieter Kemp (1642-1712) was geboren in Amsterdam. Na zijn rechtenstudie vestigde hij zich in Zierikzee. Zijn voogd was mr. Anthonie Hoffer en met diens dochter Cornelia Hoffer, nog maar zestien jaar oud, huwde hij in 1688. Daarmee kreeg hij hechte relaties met het patriciaat. In 1689 was hij burgemeester-generaal van Zeeland beoosten Schelde. Ambachtsheer was hij van Crayestein, Moermond en Zuidland. Crayestein was een voormalig adellijk huis bij Tricht. Bovenstaand artikel over Pieter Kemp en zijn vrouw komt uit Wereldregio, 26 nov. 2017

Pieter Kemp laat beslag leggen op Crayestein 18 sept. 1663

De schuld van Arnold de Gruyter was inmiddels opgelopen tot 43.000 gld. Hij komt in problemen met zijn schuldeisers. Op de 18^e sept. 1663 vraagt Pieter Kemp aan de voogd van de graaf van Buren (Willem Hendrick van Oranje, is Willem III, is minderjarig, 13 jaar) octrooi en consent (goedkeuring) aan op Crayestein. Wij zouden nu zeggen Pieter Kemp legt beslag op Crayestein. Crayestein wordt belast met fidei-commis (dat wil zeggen, de eigenaar, De Gruyter, heeft de plicht het vermogen in stand te houden). De leengoederen (Crayestein en de landerijen) worden geoctrooieerd en Pieter Kemp mag disponeren (beschikken) over de verkooppeningen. De akte was ondertekend door stadhouder, griffier en leenmannen van het graafschap Buren.

Schuldeisers achtervolgen Arnold de Gruyter

Arnold de Gruyter en zijn vrouw Margaretha van Els besluiten op de 11^e mei 1664 de schuldeisers hun geleend geld terug te betalen. Jonkheer Pieter en zijn zuster Jonkvrouw Maria van Asperen van Vuren zullen voor hem deze schulden voldoen. Ze kochten van Arnold de Gruyter het adellijke huis genaamd Brienestijn gelegen bij de kerk van Enspijk, met erf, berg, schuur en aangrenzende boomgaard. De waarde van het huis te Enspijk is niet voldoende om alle schulden af te lossen. De extra 12.000 gld. die ze hiervoor nodig hebben lenen ze bij Arnold de Gruyter en krijgen als onderpand kasteel Crayestein te Tricht. Ze beloven uit te betalen zijn navolgende plichten, te weten aan mr. Herman Noltejus chirurgijn te Bommel een kapitaal van

1200 gld. met rente, aan mevr. Ewalts een kapitaal van 2300 gld. met rente, aan wed. Balthus Janzn. de Cock een kapitaal van 500 gld. met rente en aan mevr. Cornelia Dorp een kapitaal van 4000 gld. met rente, etc. Mochten er nog crediteuren gevonden worden dan zullen deze ook betaald worden door Pieter en Maria en zal Arnold de Gruyter, hun schadeloos stellen.

Kerk en Huis Brienenstein te Enspijk

Op de 3^e juni 1664 krijgt Mr. Herman Noltejus chirurgijn als eerste zijn geld terug, mevrouw Ewalts op de 21^e dec. 1664. De andere schuldeisers krijgen spoedig daarna hun geld uitbetaald. Alle akten hiervan zijn te vinden in het geloftesignaats van de hoge gerechtsbank van Deil.

Arnold de Gruyter heeft nog niet alle schuldeisers uitbetaald

Op de 7^e april 1665 laat de Hoog Edele Geboren Heer Jonkheer Arnold de Gruyter van Crayestein ritmeester ten dienste der vrije Verenigden Nederlanden een akte opmaken door leenmannen Jan Aertse ende Peter Willemse van Oort. Hij geeft Cornelis Cornelisse procurator te Buren een volmacht. Op de 25^e juni 1665 compareerde Cornelis Cornelisse voor Jonkheer Philips van Steelant heer in Grijsenoort, Oudenhoren Vredesteijn etc. kolonel Drossaard en Stadhouder der lenen en mannen van leen van het Graafschap Buren en beloofde hen dat Arnold de Gruyter Jonkheer Pieter van Asperen van Vuren en Jonkvrouw Maria van Asperen van Vuren hun uitgekeerd geld, aan de schuldeisers van Arnold de Gruyter, zijnde 12.402,30 zo spoedig mogelijk, binnen een redelijke tijd, terug zullen krijgen.

Soo is achter volgende dese boovenstaende procuratie door mijn Stadhouder in qualiteijt als booven geapprobeert en gerattificeert.

Zo werd deze bovenstaende belofte in een oorkonde, op het kasteel te Buren, omschreven door de secretaris, goedgekeurd en bekrachtigd met het zegel en handtekening van stadhouder

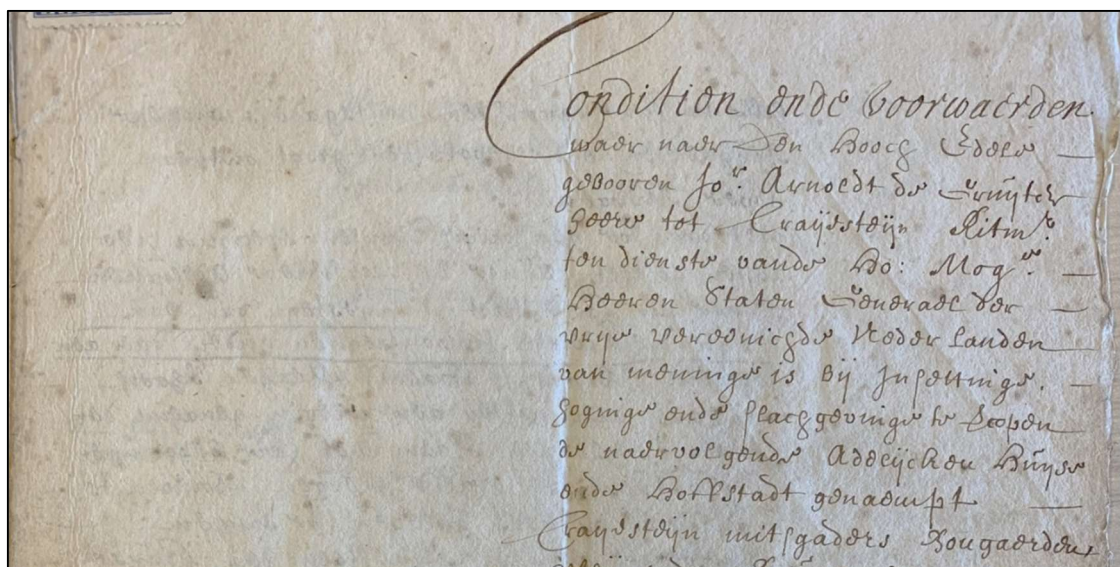
Philips van Steelant. Verder was de oorkonde ondertekend door leenman Philips van Boerevelt en secretaris Gerard van Soelen.

Arnold de Gruyter gaat Crayestein verkopen

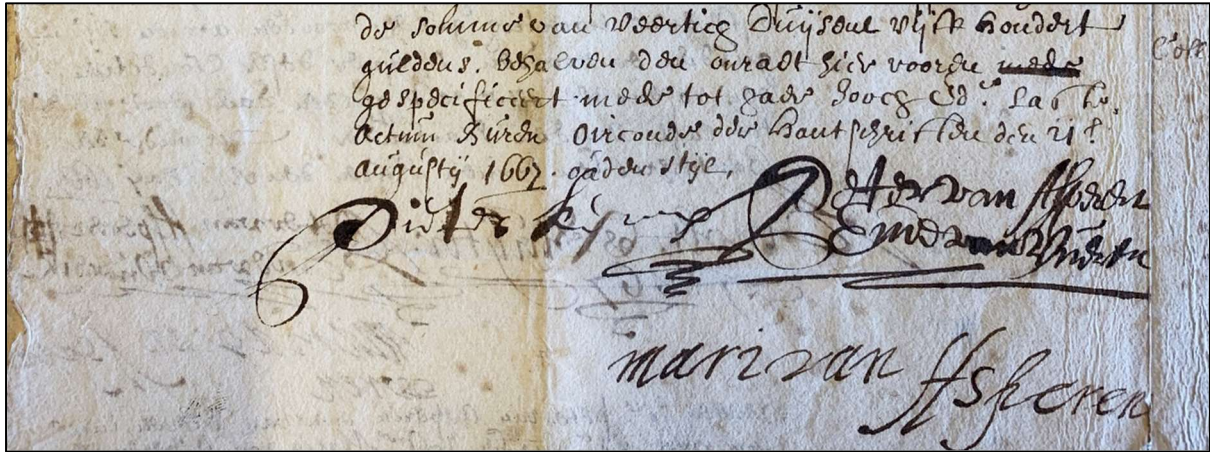
Jonkheer Arnold de Gruyter, had op de 25^e juni 1665 beloofd om zijn schuld bij Jonkheer Pieter van Asperen van Vuren en zijn zuster af te lossen. Hij gaat zijn feodale (beleende) en zijn allodiale (eigen) goederen publiekelijk verkopen. Crayestein met de daarbij behorende landerijen en zijn eigen percelen grond. De condities en verkoopvoorwaarden van Crayestein met de daarbij behorende landerijen worden opgesteld. Het adellijke huis Crayestein, met impositien (belastingen en schulden) met de daarbij behorende landerijen. Item een huis met bergen en een schuur en boomgaard, naast gelegen aan de voorzijde van Crayestein. Item veertien mergen schoon bouwland annex bij Crayestein gelegen in de Raem en daarbij begrepen anderhalve mergen aan de Coedam. Item twintig mergen bouwland aan een stuk annex bij Crayestein genaamd de Rijsakker, met last van een mud (75 kg) tarwe voor de armen van Tricht etc. Zijn allodiale goederen, gelegen in Tricht die gepacht worden door Jan Meertens en Joris Hendriksen van Santen, met last dat de kopers deze pachters moeten aanvaarden. De koper moet na aanvang van de koop de kooppenningen in 4 gelijke termijnen betalen. Het eerste deel bij aanvang van de koop het tweede derde en vierde deel steeds 6 maanden daarna. De lasten van Crayestein zijn, jaarlijks 5 hoenderen voor Rombout Herberen en zijne erfgenamen, Dick Peterse van Oort ofte en zijne erfgenamen jaarlijks 10 hoenderen, Jan Thonis Kievith en zijne erfgenamen 5 kapoenen etc.

Verkoop goederen van Arnold de Gruyter

Op de 8^e mei 1667 wordt publiekelijk de verkoop van Crayestein gehouden. De Hoog Edele Geboren Jonkheer Pieter van Asperen van Vuren en de Hoog Edele Maria van Asperen van Vuren, bieden voor de hiervoor gespecificeerde goederen, met alle voorgaande condities 14.100 gulden. Extra kosten voor de armen van Tricht 6 gulden, de schrijver dezès condities en verkoopvoorwaarden 8 gulden. Enkele weken daarna op de 21e augustus 1667 wordt de definitieve verkoop gehouden. Jonkheer Pieter en Jonkvrouw Maria van Asperen van Vuren mijnen dan de aangeboden goederen op 14.500 gulden.

Uitsnede 1e en laatste blz. Condities en verkoopvoorwaarden 1667

Graaf van Buren gaat akkoord met de verkoop van Crayestein 1667

Op de 14^e september 1667 compareerde Arnold de Gruyter ritmeester voor de heer Gerhardus Roswinckel griffier bij de Hoge Mogendheden Staten Generaal binnen Groningen residentie en bekende dat hij heeft geratificeerd en geaprobeerd de verkoping van den adellijke huize Crayestein en aanbehorende landerijen gelegen in het graafschap Buren. Hij verklaart verder dat Jonkheer Pieter van Asperen van Vuren en zijn Wel Edele zuster Juffer Maria van Asperen van Vuren, Crayestein hebben gekocht, alles zonder ach of list in oorkonde der waarheid. Deze verklaring was opgemaakt te Groningen en ondertekend door Arnold de Gruyter, Thomas van Barck vaandrig getuigen G. van Roswinkel notaris. Deze akte werd afgegeven bij de secretaris van Buurmalsen en Tricht de heer R. Randwijck. Hij ondertekende deze akte met approbatie (goedkeuring) namens zijn principaal (graaf van Buren).

Pieter Kemp procedeert bij het gerecht van Malsen en Tricht 14 sept. 1667

Een maand na de verkoop van Crayestein had de kopers de schuld nog niet voldaan aan Pieter Kemp, wonende te Amsterdam crediteur (schuldeiser) en verwinhebber in de kooppenningen van Crayestein, met de daarbij behorende landerijen en het huis met boomgaard naast Crayestein gelegen. Pieter Kemp spande op de 19^e maart 1669, een rechtszaak aan tegen de Jonkheren Pieter van Asperen van Vuren en Johan van Lohe, echtgenoot van Maria van Asperen van Vuren, bij het gerecht van Malsen en Tricht. Beide Jonkheren hadden Crayestein gekocht inclusief lusten en lasten van Jonkheer Arnold de Gruyter, op de 21^e aug. 1667. Hij verzocht de heren Raden van zijne Hoog Edele Heer Prins van Oranje graaf van Buren de Jonkheren te condemneren (veroordeelen) tot betaling van zijn schuld. Op de 3^e oktober 1669 kwam er een uitspraak. De Jonkheren werden gecondemneerd (veroordeeld) om de Heer Kemp te namptiseren (het geven van een onderpand). Ter voorkoming van verdere onlusten en meerdere processen zijn de heer Kemp en de Jonkheren door intervisie (in overleg en vriendschap) overeengekomen en getransigeerd (tot stand gekomen) het volgende.

- 1^e. Heer Kemp krijgt Crayestein en de daarbij behorende landerijen en de leenrechten vanaf primo januari 1671 en zijn schulden plus rente van 5% uitbetaald.
- 2^e. De Jonkheren krijgen de pachtinkomsten vanaf 1667, 1668 en 1669 plus de gemaakte onkosten over die jaren, zijnde 200 gld.
- 3^e. Verder mogen de jonkheren met hun familie wonen op Crayestein en de heer Kemp met zijn familie wonen in de toren en gebruik maken van de stalling voor de paarden en wagens.
- 4^e. De heer Kemp of zijn gemachtigde krijgen alle originele brieven en papieren (archief).

5°. Na ondertekening komt alles te cesseren (vervallen) en mogen de partijen niet meer tegen elkaar procederen.

Ondertekend op de 15 november 1669 door Anthonie van Gaefbeeck notaris, Rudolph van Duijn secretaris, Pieter Kemp, Pieter van Asperen van Vuren en Johan van Lohe.

Pieter Kemp wordt eigenaar van Crayestein 24 jan. 1671

Jonkheer Pieter van Asperen van Vuren en Jonkheer Johan van Lohe geh. met Maria van Asperen van Vuren hebben procureur Hector van Leerdam geconstitueerd (gemachtigd) om voor de schepenen Frisins en de Keijzer te transportereren (overdragen) huize Crayestein gelegen in de gerechte van Malsen en Tricht aan de heer Pieter Kemp, volgens afspraak welke gemaakt is tussen de Jonkheren en Pieter Kemp op de 15° nov. 1669 jongstleden. Akte gepasseerd te Culemborg en ondertekend door secretaris Cornelis Overnaer op de 24 jan. 1671

Pieter Kemp wordt beleend met Crayestein 21 febr. 1671

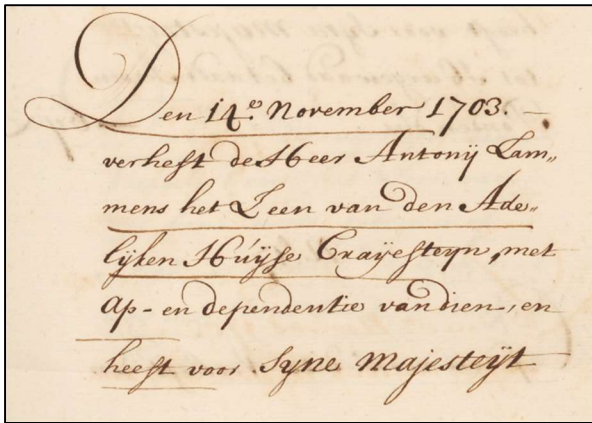
Op de 20° februari 1671 laat Willem Hendrick prins van Oranje, graaf van Buren weten dat voor de Hoog Edele Geboren heer Louis van Stelhaert stadhouder der lenen van het graafschap Buren compareerde Hector van Leerdam als gemachtigde van de jonkheren Pieter van Asperen van Vuren en Johan van Lohe. Hector van Leerdam geeft huize Crayestein gelegen in Tricht annex boomgaarden, landerijen terug aan de graaf van Buren met het verzoek om de heer Pieter Kemp daarmede te willen verleien (met een leen te begiftigen) en belenen volgens afspraak op de 15° november 1669 gemaakt tussen de heer Kemp en de Jonkheren.

Op dezelfde dag wordt de heer Pieter Kemp erfelijk verlijdt en beleend met huize Crayestein en met de daarbij behorende landerijen. Het heer gewaad wordt voldaan met een pound goed geld. De heer Anthony van Gaesbeeck gemachtigde van de heer Pieter Kemp heeft voor de notaris Pieter Sas en getuigen op de 21° februari 1671 binnen Amsterdam de eed van trouw en goed manschap afgelegd en deze akte afgegeven aan de stadhouder der lenen van Buren.

Pieter Kemp verkoopt Crayestein 1701

In 1701 verkoopt Pieter Kemp Crayestein voor 14.000 gulden, aan Elisabeth Lammers, wed. van Johan Alvarez in leven kapitein ten dienste van de verenigde Nederlanden. Na betaling van de eerste termijn zou Elisabeth mogen beschikken over Crayestein. Elisabeth had na de betaling van de eerste termijn Crayestein getransporteerd en opgedragen (verkocht) aan Anthonij Lammers. Anthonij betaalde de volgende termijnen aan Pieter Kemp en de 40° penning aan de graaf van Buren. Pieter Kemp had na betaling van de laatste termijn zijn goedkeuring van de verkoop van Crayestein en teruggave van de leenrechten van Tricht bij de stadhouder der lenen van het graafschap Buren na verloop van tijd niet gemeld. Elisabeth procedeerde bij het gerecht tegen Pieter Kemp met het verzoek om hem te veroordelen tot snelle afhandeling van de koopovereenkomst. G. Hammius procureur stuurde op de 19° juni 1701 een brief namens Anthonie Lammers, naar de stadhouder der lenen van Buren om in deze kwestie te bemiddelen. Immers zolang de processen lopen kan Anthonij niet beleend worden met Crayestein. Pieter Kemp verklaarde dat hij niet onwillig is geweest om deze overdracht tegen te houden en dat hij binnen korte tijd naar costume (gewoonte) naar de leenkamer zal komen om zijn leenrechten van Crayestein terug te geven aan de graaf van Buren. Daarna kan de stadhouder der lenen Anthonij Lammers belenen met Crayestein. De geregistreeerde oorkonde van belening heb ik niet gevonden in de LRK-boeken. In de boeken van de Rentmeester der Domeinen waarin de inkomsten van de leengoederen, de heer gewaden, genoteerd werden staan de beleningen van Crayestein van de leenmannen en leenvrouwen van nummer 11 t/m 15.

11^e Leenman Anthonij Lammers 1703

Op de 14^e nov. 1703 verheft zijne Majesteit de heer Anthonij Lammers met het leen van het adellijk huis Crayestein, met ap- en dependentie van dien en heeft Anthonij Lammers het heer gewaad met zeven ponden goed geld betaald. Op dezelfde dag krijgt Anthonij Lammers ook het leen van dertien hond land op de Rijsakker gelegen en het leen van een hofstad met vijf en een halve mergen land genaamd de Ovelen Raem en het leen van elf hond land genaamd De Geer met nog vier hond land de Weijen, alles gelegen op

Tricht. Het heer gewaad van deze vier lenen bedraagt acht en twintig pound goed geld.

De laatste jaren wordt Crayestein nog enkele keren verkocht of vererft. De leenmannen en vrouwen worden beleend met dezelfde goederen zoals in 1703 n.l.

1. Hofstad Huize Crayestein met zijn toebehoren.
2. Hofstad met vier en een halve mergen land daaraan gelegen genaamd de Oevelen Raem.
3. Dertien hond in de Rijsakker.
4. Elf hond land De Geer en vier hond land op de Weiden.

Na het overlijden van Antonie Lammers verkocht zijn vrouw Elisabeth Crayestein aan Robert de Hoog.

12^e Leenman Robert de Hoog 1710

Na het overlijden van Robert de Hoog verkocht zijn vrouw Susanne Struis Crayestein en kwam in handen van Jacob Ritters.

13^e Leenman Jacob Ritters 1718

Na het overlijden van Jacob Ritters wordt Crayestein publiekelijk verkocht en in 1738 wordt Jan Nicolaas Lely de 14^e leenman.

14^e Leenman Jan Nic. Lely 1738

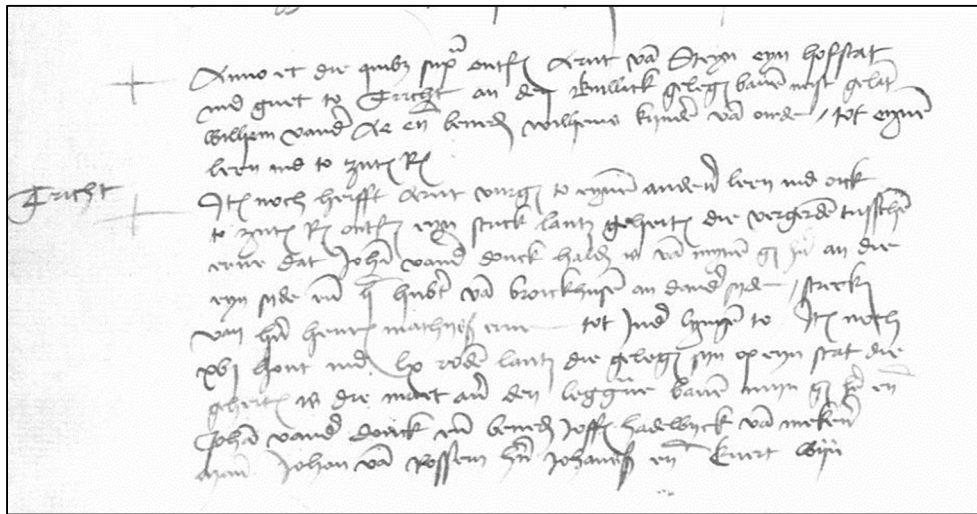
Na het overlijden van Jan Nicolaas Lely in 1755 blijft zijn vrouw Katharina Kemp er wonen.

15^e Leenvrouw Katharina Kemp wed. Jan Lely 1775-1795

Keizer Napoleon Bonaparte viel in 1795 ons land binnen en regeerde tot 1813. Bij plakkaat van de Landschap van 25 maart 1795 werd het leenstelsel opgeheven. Hiermee verviel de functie leenheer en leenman. De Bataafse republiek ontstaat, Vrijheid - Gelijkheid - Broederschap.

Hieronder de oorkonden, koopakten processen en verleibriefen etc. waaruit bovenstaand artikel is samengesteld.

1^e Leenman Arnout van Steyn 1470

Geregistreerde oorkonde uit het LRK-boek van de hertog van Gelre 1470

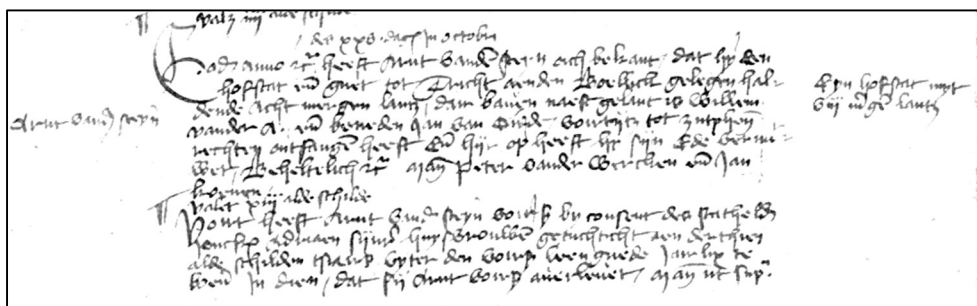
In extenso

Anno et die quibus superior (als boven, hetzelfde jaar en dag 25 april 1470) ontfangt Arnt van Steyn eijn (een) Hofstad end goet te Tricht an den Bullick gelegen. Boven naest gelant Willem vande Ra ende beneden Wilhelm Rijn-deren van Orde, tot eijnen Leen te Zutphensen recht.

Item noch heeft Arnt voircenoemt te eijnen anderen Leen met onse te Zutphens recht ontfangen eijn stuck lant geheiten die Vergerden tusschen eijnen dat Johan van de Hurck is van eijnden gelegen an die sijde van Hubert van Broeckhuijsen en de ander sijde streckende Arnt van Lith. Item noch etc.

(verder worden er nog enkele stukken land genoemd).

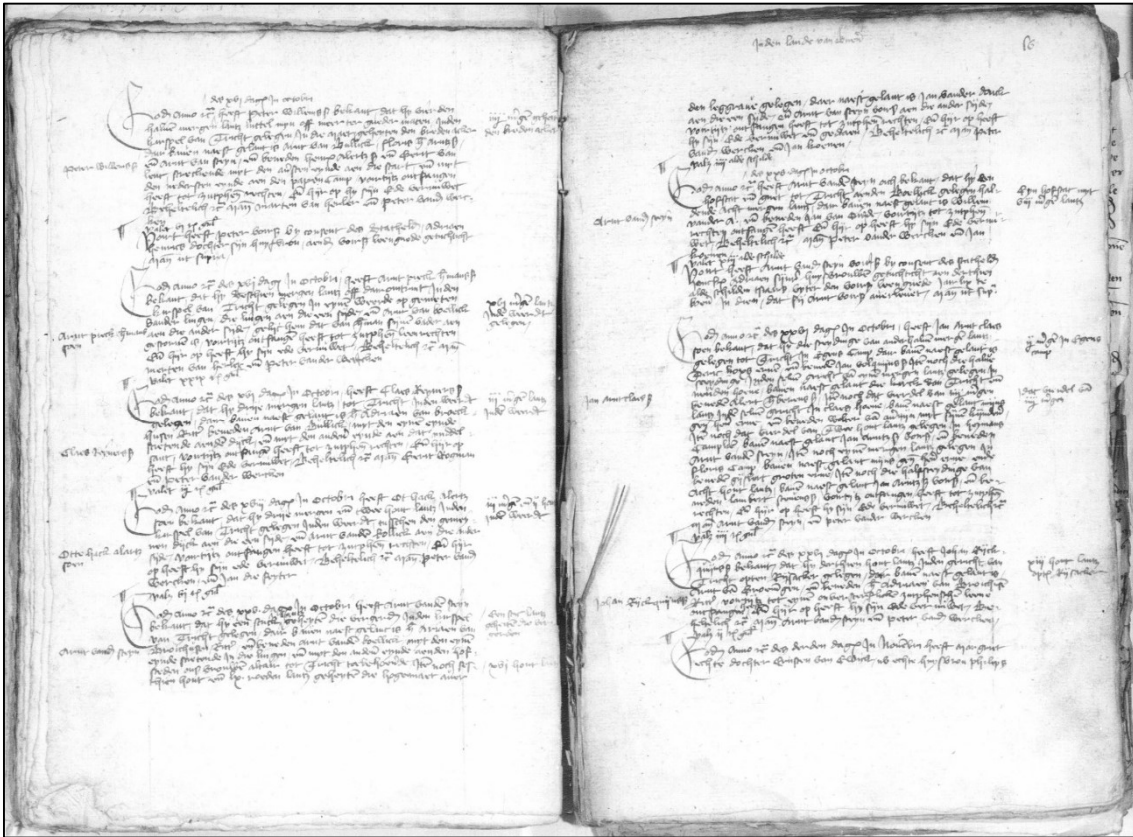
2^e Leenvrouw Adriana wed. van Arnt van Steyn, 1473

Oorkonde uit het LRK-boek van de hertog van Gelre 1473

Frederik van Egmond, heer van Buren geeft zijn goedkeuring aan Arnt van Steyn die het vruchtgebruik van Crayestein aan zijn vrouw Adriana geeft.

de xxv dach in october 1473

Arnt vande Steyn

Also anno xxxi (25^e) heeft Arnt van Steyn bekent dat hij den Koffstat en guet (wacht, beheer) tot Tricht aen den Boellick gelegen haldende (en) acht mergen landt dair boven naest gelant Willem van der A en beneden Jan van Driel voortijden tot Zuthensen rechten ontfangen heeft en hij op hier sijn ede vernieuwt, beheltelijck 25^e aen Peter van de Werken en Jan Koeman veur (voor) xiii (13) alde shilix pont (oude munt) heeft Arnt van Steyn voirseijt (voornoemt) bij consent (goedkeuring) van statholder (stadhouder) Kencke, Adriaen sijner huijsvrouw getuchtigt (vruchtgebruik) van dertchien alde schilden gedaen jairlijcks op dat voirseijde leen te leenen in dien dat sijn Arnt voirseijt overlevert, (nan ut cup, Latijn).

3^e Leenvrouw Margaretha van Buren, wed Gozewijn van Honselaar 1515

Floris van Egmond, hertog van Gelre, graaf van Buren heeft op de 9 mei 1515 Margretha van Buren beleend met Crayestein. De geregistreerde oorkonde heb ik niet kunnen vinden.

4^e Leenman Emond van Buchel gehuwd met Judith van Zuylen van Nijeveld 15??

De geregistreerde oorkonde heb ik niet kunnen vinden.

5^e Leenman Emond de Gruyter 1595

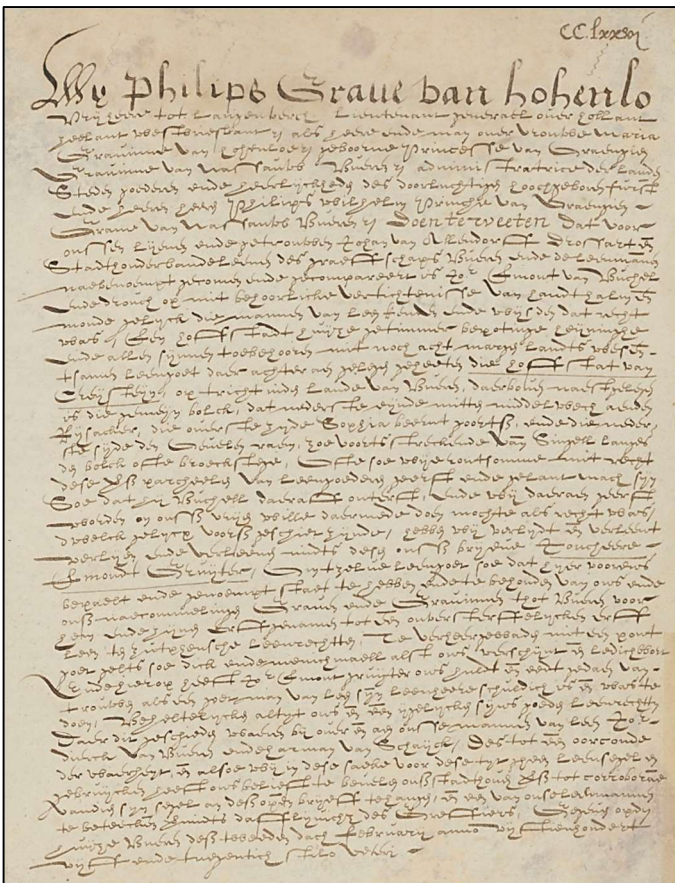
Edmond Buchel doet afstand, Emond de Gruyter wordt beleend 1595

Wij Philips Graue van Kohenlohe vrijheere tot Langenburg Luintenant Generael oider Kollant Zeeland West Westfrieslant en Keere ende man van Drouwe Maria Gravinne van Kohenlohe geboorene Princesse van Oranje Gravinne van Nassauwe Bueren, administratrice der landen Steden Hoederse ende heerlijckheden des doorluchtige Kooch-

Ph. van Hohenlohe

geboren geboren Keere Philips Willem Prince van Oranje

Graue van Nassauwe Bueren

Ec Doen te weten dat voor onssen

lieden en getrouwen Johan van

Allendorst Drossarten ende

Stadhouder vanden Leenen des

Graeffschap Bueren ende

leenmannen nabenoemt gecomen

ende gecompareert is Joncker

Emond van Buchel ende droech

op met behoorlicke vertichtenisse

(afstand doen) van landt en goet

bij monde gelijk die mannen van

Leen souden ende wijsden dat

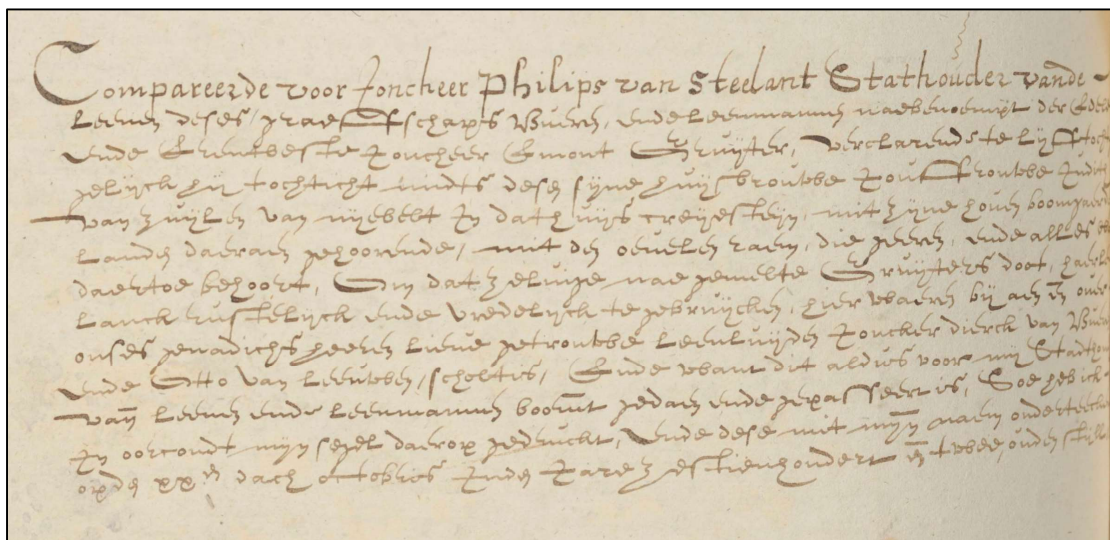
recht ware Erffstadt Kuyse

getimmer bepotinge heijninghe en

alle sijne toebehooren met nog acht mergen landt Westen Hermanus Leengoet daer achter aen gelegen geheten die Erffstat van Crayesteijn op Tricht inde Lande van Bueren daer boven naest gelegen is die gemijne Bolick etc. etc. (er worden

nog diverse stukken land beschreven). Soe (zoo) dat hij Buchell daer aff onterffft ende wij daer aen Heer van worden en onse vrije wille daermeede doen mochte als recht ware dewelck gelijcx voorschreven het goet zijnde verlijen ende beleenen mits dese onse brijere Jonck Heere Emont Gruyter het zelfde leengoet soe als voorens bepaelt ende genoempt staet te hebben ende te behouden van ons en onse nacomelingen Graven en Gravinne tot Bueren door gene ende sijne erffgenaemen tot een over sterffelijcke erffleen tot Zutphense leenrechte te verheergewaaden met een pont goet geldt soe dick ende menighmael alst ons verschijnt en ledich wort ende hierop heeft Joncker Emond de Gruyter ons huldt en Eedt gedaen van trouwe als een goet man van leen sijn leenheer schuldich is en was te doen. Beheltelicke allijt ons en een ijgelyck (iedereen) sijne goede leenrechte. Daer dit geschiede waere bij onse en leenmannen van leen Joncker Hendrick van Buren ende Karman van Schaijck des tot een oorconde der waerheijt en alsoe wij in dese saecke voor dese tijt gheen leensegel en gebruijcken heeft ons belieft ende onse stadthouder versoecken tot corroborae (bevestigen) van sijn segel an dese open brijeff te hangen en een van onse leenmannen te beteecken vermits dat des seegels gehangen zeynde op de Huyse Bueren dese tweede dach februarij anno vijff hondert vijff ende negentich (2^e febr. 1595).

Emond de Gruyter geeft vruchtgebruik van Craystein aan zijn moeder Judith van Zuylen 1602.

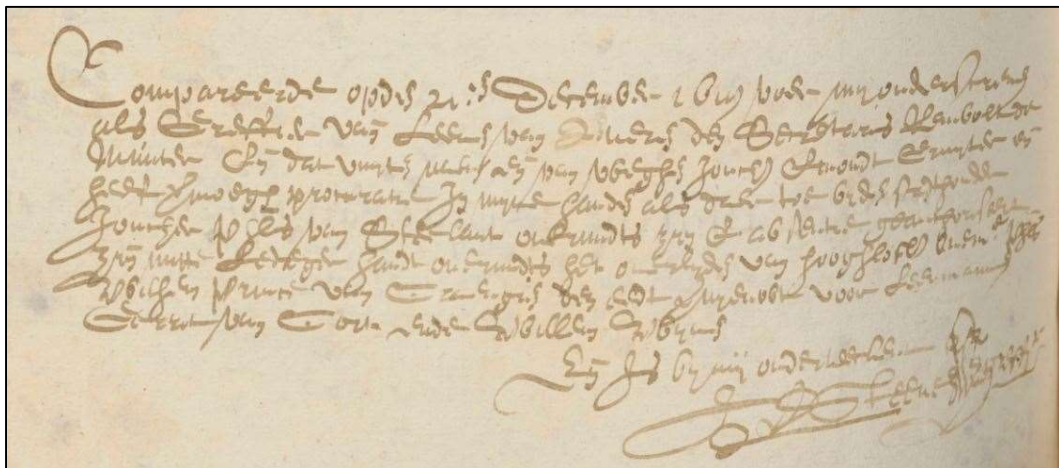

LRK-boek van het Graafschap Buren 1602

Compareerde voor Joncheer Philips van Steelant Stathouder vande leenen deses Graeffschap Buren ende leenmannen naebenoemt der Edele ende Erefeste (achtbare) Joncheer Emont Grijter, verclarende lijftocht (vruchtgebruik) gelijk hij tochtigt (tocht = vruchtgebruik) mits desen sijne huisvrouw Jonckvrouwe Judith van Zuylen van Nijveldt in date mijn Crayestein met zijne boomgaerden landen daeraen gehoorende met den Ovelen Raem die Geeren ende alles daertoe behoort en dat zekwinge nae gemelte Grijters doot, jaerlicks lancx erfelijck ende vredelijck te gebruiken, ener waere hij aen ? onses genadichde Keeren lieve getrouwe leenhuyden Joncheer Dirck van Buren ende Otto van Leenbeen, Scholtus, ende waere dit alsdus voor mij Stadhouder van leenen ende leenmannen voornet gedaen ende gepasseert is. Soo heb ick in oorcont mijn segel daerop gedruckt ende dese met mijn naem ondertekent op den xx ste dach october inden jaere zesthien hondert en twee, onder stijl.

6^e Judith van Zuylen van Neijveld leenvrouw van Crayestein 1602

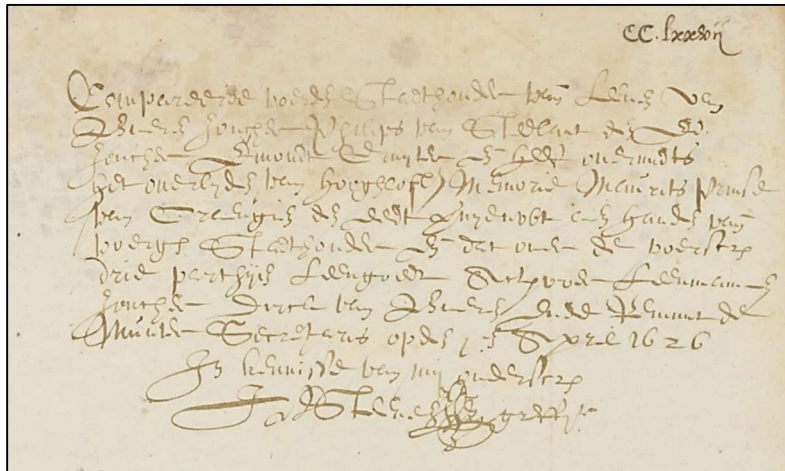
Op de 25^e dec. 1602 laat Judith van Zuylen de eed afleggen, door haar procureur.

LRK-boek van het Graafschap Buren 1602

Compareerde op den 25^e Decembre 1602 voor mij ondergeschreven als Grave van Leen Hendrick van Weerestein en verclaerde hij uijt naem van weege Jonckvrouwe Judith de Grijter en heeft als procurator (gemachtigde) Hr. Nijnte Gluodes als daer toe bij de stadhouder Joncker Philips van Steelant en heeft mette ledige handt na het overlijden van Hoogh Edele Keer Edmond de Grijter van Crayestein die eel vernijewt voor Leenmannen Gerrit van Corta ende Willem Weijnants. En is bij mij onderteekent Philips van Steelant

7^e Leenman van Crayestein Emond de Gruyter 1626
 Emond Gruyter met ledige hand beleend met Crayestein.

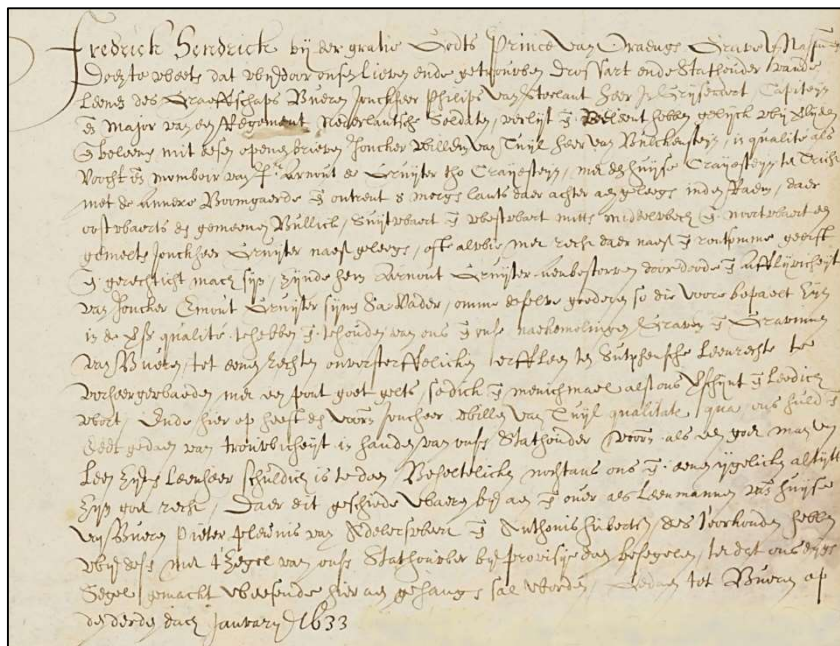

Oorkonde uit het LRK-boek van Buren 1626

Compareerde voor de Stadhouders van Leenen van Buren Joncheer Philips van Steelant ende Edele Heer Jonckheer Emond de Gruyter en heeft na het overlijden van Judith van Zuylen voor Maurits Prince van Oranje de eedt vernieuwt met ledige hande. Stadhouders der lenen heeft onsen voorschreven leengoed opgetekent. Ondertekent cum et Joncker Dirck van Calberg en de Hendrick Munts secretaris op de 1^e April 1626.

In kennisse van mij ondergeschreven Ph. van Steelant

Willem van Tuyl voogd en hulder van Arnout de Gruijter 1633

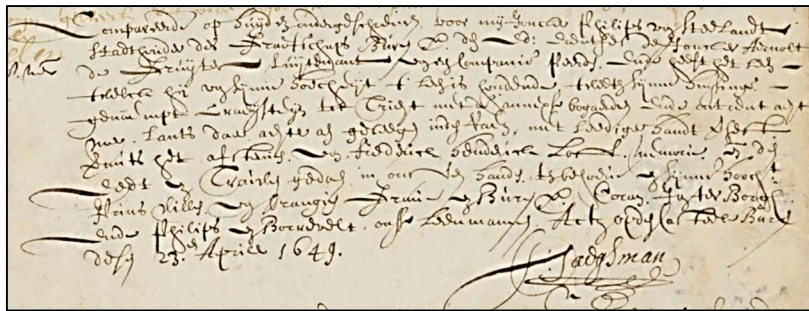

Oorkonde uit het LRK-boek van Buren 1633

Frederick Hendrick bij de Gratie Gods Prince van Oranje Grave van Nassau doen te weten dat wij door onse lieve ende getrouwe Drossart ende Stadhouder van den Leenen des Graafschaps Bueren Jonckheer Philips van Sterlant Keer Gjoelwaert Capiteijn en majoor van den Wegemont Wederlantsche Soedatie verlijt en beleent hebben geleyck wij verlijden en belenen met desen opene brieden Jonckheer Willem van Tuyl Keer van Bulckestein in qualiteit als voogd en mombler van Jonckheer Arnout de Gruijter tot Crayesteijn, met den Huijse Crayesteijn te Tricht met de binnenste Boomgaerde en omtrent 8 morgen lant daer achter aen gelege inden Haven daer Oostwaerts de gemeene Bullick Suijtwarts de Westwart mette midd?? en Noortwaert de gemelte Jonckheer Gruijter naest gelegen ofte wie met recht daer naest en rontomme gelant is gerechtigt mach sijn. Zijnde heer Arnout Gruijter aenbestorven door doode zaliger was Jonckheer Emont Gruijter sijne zalige Vader omme alle goederen so die voorschreven sijn in de voorschreven qualiter (evenals) te hebben is verhouden van ons en onse nakomelingen Grave en Gravinne van Bueren tot eene rechte ondersterfelick verklaere ten Zutphense Leenrechte te verheergewaeden met een pont goet gelt sodick (zodaak) menichmale als ons verschijnt is leedich wort. Ende hier op heeft de voorschreven Jonckheer Willen van Tuyl qualite qua (in kwaliteit) van hulde Eet gedaen van trouwicheijt in handen van voorschreven Stathouder vernoemt als man van Leen zijnde leenheer schuldich is te doen Beheltelick nochtans ons en aene ijgelyck (iedereen) altijt zijne goet recht. Daer dit geschiede waeren bij en onser als Leenmannen van huijse van Beuren Pieter Pleunis van Adelwert en Antonis Hubertz des oorkonde hebben wij dese met 't segel van onse Stadhouder bij approbatie (goedkeuring) besegelt met ons eijge segel gemerkt hier onder aen gehangen sal worden.

Gedaen tot Beuren op de derde dach Januarij 1633.

9^e Arnold de Gruyter wordt beleend met Crayestein en met de Hofstad (boerderij) 1649

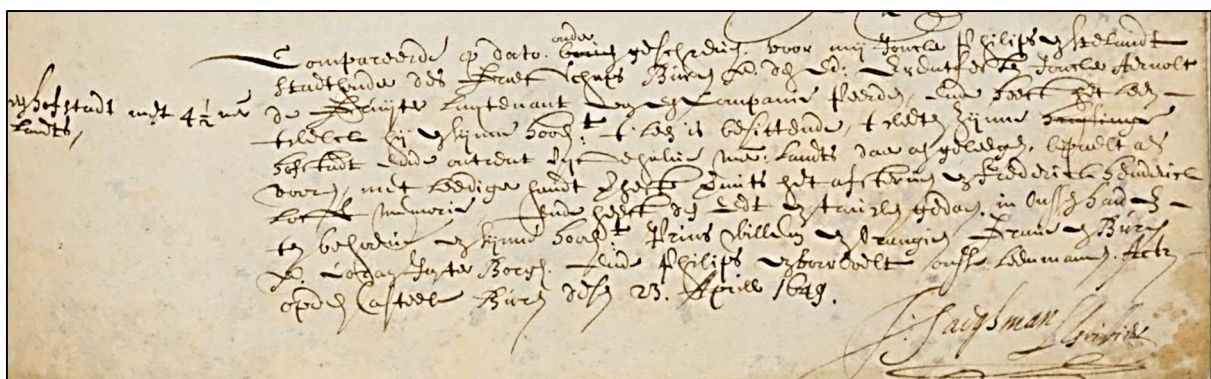

LRK-boek van het graafschap Buren 1649

Compareerde op huijden (heden) ondergeschreven voor mij Joncker Philips van Steelandt Stadhouder des Graefschaps Buren de Edele ritmeester Joncker Arnolt de Gruyter Luitenant vande compagnie peerds ende heeft het leen 't welck hij van sijnen Hoogheit 't selve houdende te weten sijne Kuisinge genaemt Crayestein tot Tricht met de annexse bomgaerden ende acht mergen lants daer agter af gelegen inde Raem met ledige handt verheft vermits het afsterven van Frederica Hendrickse loffelijcke memorie en de eedt van trouwe gedaen in onse hande, te behouden van sijne Hoogheit Prins Willem van Orange Graeve van Buren &c. Corus (voor) Iqter Borch ende Philips van Boerwelt onse leenmannen.

Actum op den castele Buren deses 23^e Aprill 1649. J: Saegsman griffier

Arnold de Gruyter wordt beleend met de boerderij 1649

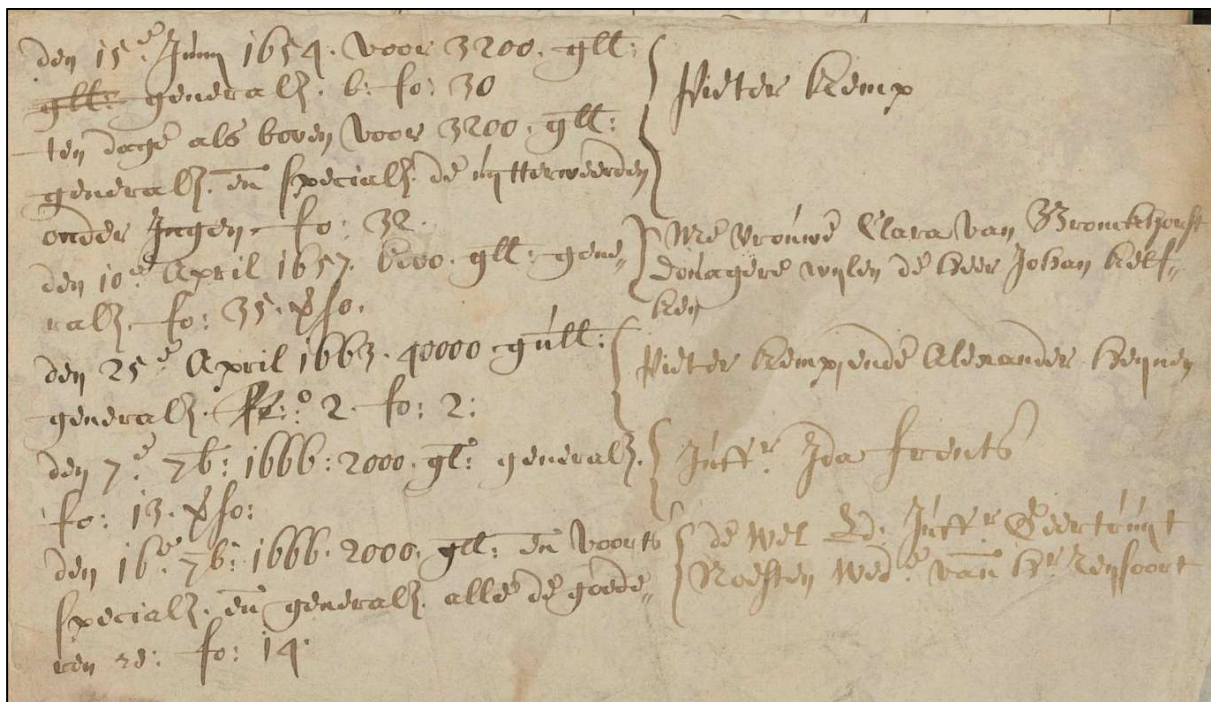
Hoffstadt met 4½ mergen lants

Compareerde op dato onder geschreven voor mij Joncker Philips van Steelandt Stadhouder des Graefschaps Buren &c ende Edele ritmeester Joncker Arnolt de Gruyter Luitenant vande compagnie peerds ende heeft het leen 't welke hij verlijen

Hoogheit 't leen is besittende te weten zijnen Hooffstadt ende omtrent vier ende halve mergen lants daer agter gelegen, voorschreven met ledige hant verheft vermits het afsterven van Fredrica Hendrickse het verwin ende heeft de eedt van trouw gedaen in onssen hande te behouden van sijne Hoogheit Prins Willem van Oranje Graeve van Buren. Corus Iqter Borch ende Philips van Boerwelt onsse Leenmannen. Actum op de Casteele Buren deses 23^e Aprill 1649.

Arnold de Gruyter leent veel, heel veel geld

Een overzicht van zijn geleende kapitalen.

Nassaue Domeinen 1580-1737

Van Pieter Kemp

Op den 15^e Junij 1654 3200 gll folio 30

Op dezelfde dag 3200 gll

generaelen en speciaal de uijtkerweerden onder Ingen folio 32

Van Medrouw Clara van Bronckhorst Douarie wijlen de Heer Johan Keestein

Op den 10^e April 1657 6000 gll

generael folio 35 & verso

Van Pieter Kemp ende Alexander Reijnders

Op den 25^e April 1663 4000 gll

generael folio 2

Van Guffrouw Ida Frents

Op den 7^e Julij 1666 2000 gl:

generael folio 13 verso

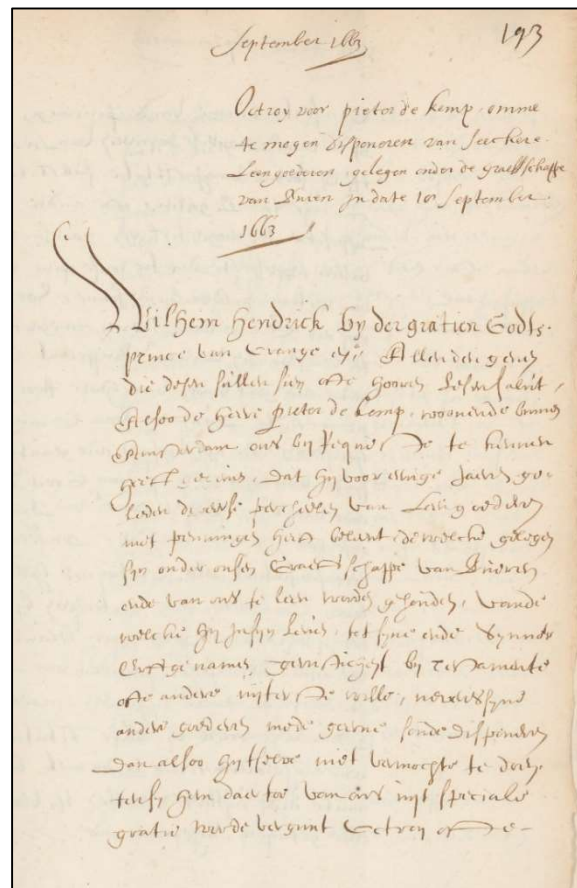
Van Wel Edele Guffrouw Geertuijlt Haesten wed. van Keer Reijsoort

Op den 16^e Julij 1666 2000 gll:

speciaele en generaele alle goederen folio 14

Pieter Kemp vraagt octrooi op de goederen van Arnould de Gruyter 1663

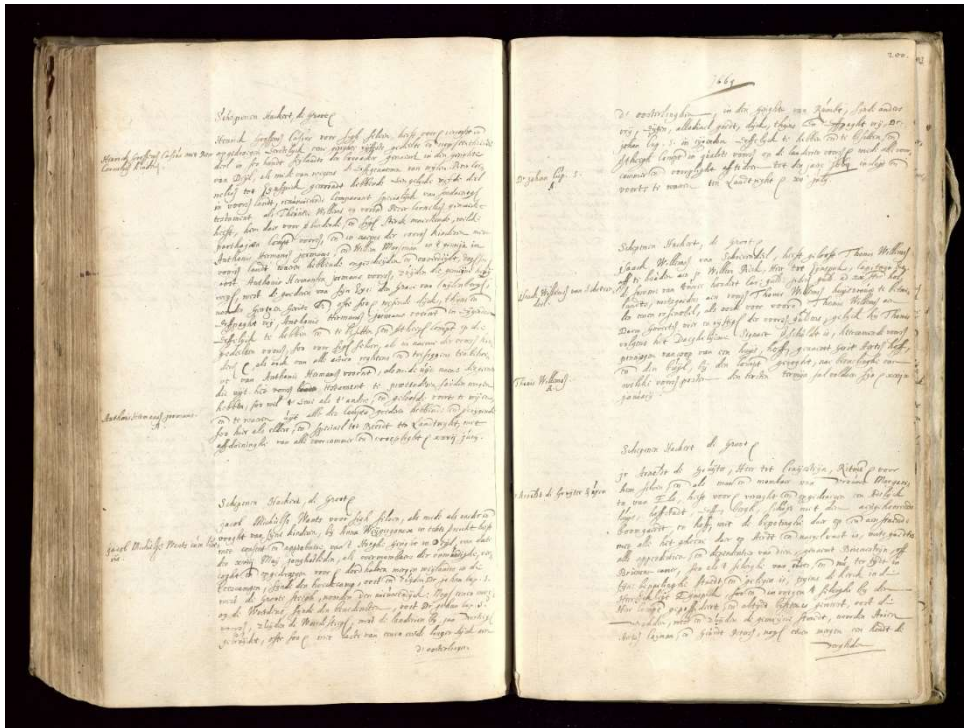
Octrooi voor Pieter Kemp om te mogen disponeren (beschikken) over de leengoederen gelegen onder het Graafschap van Buren in 18 sept. 1663.

Willem Hendrik bij de gratie Gods prince van Oranje etc. Allen den genen die desen sullen sien ofte hooren lesen salut (gegroot) alsoo de Heere Pieter de Kemp, woonende binnen Amsterdam ons bij dese te kennen geeft hieraen dat hij voor enige jaers geleden de welke diverse pachgever van leengoederen met penningen hier beleent de welke gelegen sijn onder onsen Graeffschappe van Buren ende van ons te leen werden gegeven van de welke hij in sijn leven tot sijne ende sijner erfgenaemen gereghtichten bij testamente ofte andere uijterste wille of andersints sijne andere geredene mede hierna sonde disponeren (beschikken) dan alsoo hij 't selve niet vermochten te doen tensij hem daer toe van ons uijt speciale gratie mede de vergunt octrooij ofte concent (goedkeuring) omme van de penningen beleent op de voorschreven dewelcke parceelen van leengoederen hij bij forme van justitie substitutie fidei-commis (de eigenaar De Gruyter, heeft de plicht het vermogen in stand te houden, hij mag het niet weggeven of verkopen) legaten (De Gruyter moet zijn eigendommen aan Kemp geven) legaten ofte andere uijterste dispositie (beschikken) te mogen verleene naer sijn naegedallen versochte daertoe onse opnene brieven van octrooi in behoerlijke forme, soo ist dat wij als Grave van Buren gehouden sijn ter eede van de voornoemde suppliant (P. Kemp) bij desperatie (twijfel) ende goetvinden van Kaere Kooheid de Prinsesse Douairière (adellijke weduwe) van Oranje voor haers?? ende als versocht ende geautoriseerd (goedgekeurd) sijnde van sijne Majesteit van Groot Britannië ende van sijne Doorluchtige van Brandenburg onse Hoogh Geëerde voochden denselver geoorlooft etc. etc. dat ze deze goederen geoctrooijeert hebben beloven concentreren (goedkeuren) ende octrooije bij desen dat hij van de voorschreven penningen beleent op de voornoemde diversche perceelen van leen goederen sal mogen disponeren (beschikken) maecken ende ordonneren (bevelen) oock bij substitutie (vervanging) voor eene rijse (voor een keer) alleen ende verder niet bij testamente ende uijterste wille. Hij notaris ende getuijgen schepenen ende mannen van leen ende sijn hant ofte andersints sulck alsmeer vermach te disponeren etc. etc. Getekent, Stadhouder, Griffier ende mannen van Leen ende alle van justitie ofte haere Stedehouders ende onser voornoemde Graeffschap Buren ende een iegelijck die dit soude mogen

aengaen dat hij des voornoemde heer Pieter Kemp van desen onse octroije mitgaeders confirmatie ende approbatie (bevestigd en goed gekeurd). Actum den 18 September 1663

Arnolt de Gruyter verkoopt Brienenstein aan Pieter van Asperen van Vuren 1664

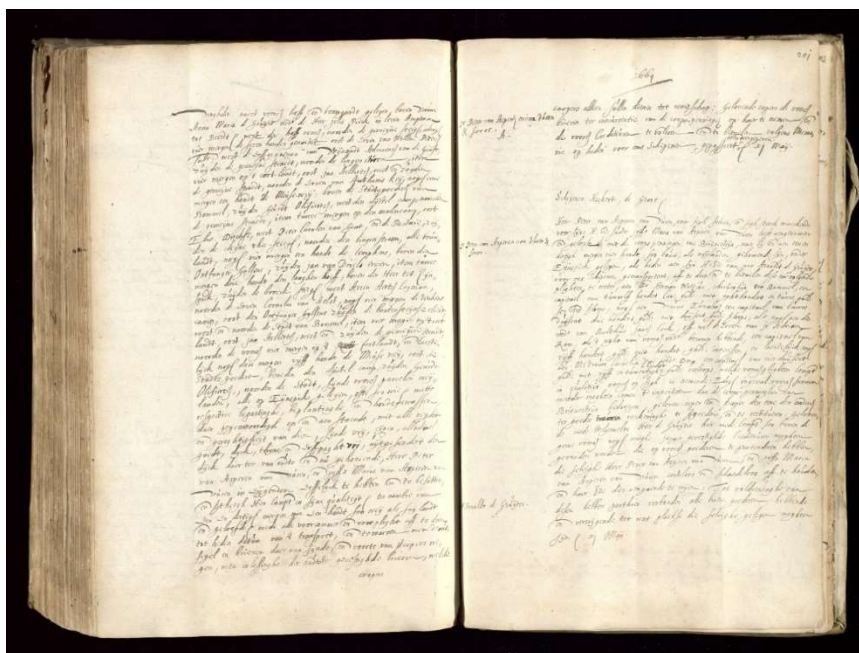

ORA Deil (1536-1811) Geloftesignaat Volontaire rechtspraak 1664

Schepen Hackert de Groot & Joncheer Arnolt de Gruyter, Heer tot Crayestein, Ritmeester & voor hem selve en als man en mombet van vrouwe Mareretha van Els, heeft voor & (koopbedrag wordt niet vermeld) vercocht en opgedragen een Adelijk huys, hofstadt erff, bergh, schuijrt met den aengehoorende boomgaerd en hof, met bepotinghe daer op en aen staende met het geen daerop aerdt en nagelvast is, mitsgaeders alle appendietien en dependentien van dien, genaemt Brienenstijn off Brieners-camer, soo als 't selve van oudts en nu ter tijdt en sijne bepaelinghe staedt en gelegen is tegens de kerk in de Heerlijckheit Eijnspick, soo en in doegen 't selvighe bij der Heer Comparant gepossiedeert (bezeten, in eigendom) en allijdt beseten is geweest, Oost de Verghden, West en zuijden de gemeijne straedt, Noorden Arien Aerts Coijman en Geurd Petersz, nogh eenen mergen en hondt de Verghden naest voorschreven hoff en

boomgaerdt gelegen boven vrouw Anna Maria de Gruyter voor de Heer Gelis Pieck in leven Amptman in Beesdt & met de haff voorschreven, Noorden de gemijne Steegh alsnogh vier mergen de Seden Honden genaemt Oost de erven van Willem Petersz saliger West de erffgenaemen van Wijnandt Adriaensz van de Graft Zuijden de gemene straadt Noorden de Lingestroom item er worden nog diverse percelen bouw- en weijlandt genoemt etc. etc. Vrij van eijgen allodiale goedt dijk, thijns en erffpacht vrij, uijtgesonderden dijkdaertoe van oudts en nu gehoorende, Heer Piter van Asperen van Vuren en Gaffer Maria van Asperen van Vurenin eigendom erffelijck te hebben en te besitten en verplijht Heer Comparant in sijne qualiteit - ter mombre van een en dertigh mergen min een hondt soo weij als gaj landt en geloofde - mede alle voorcommende en voorplight aff te doen tot heden datum van transport en te waeren met de ondersegel en brieden daer van sijnde en doorts van vercopers wegen met in loffinghe der oudste gestedighde brieden welcke coopers allen sullen dienen tot waerschap gelovende copers de voorschreven brieden ter concurrentie van de coops-penninghe op haer te nemen en de voorschreven conditien te voldoen en te betalen volgens memorie op heden voor ons Schepenen gepasseert en overgegeven XI Maij 1664.

Pieter van Asperen van Vuren en zijn zuster beloven de schuldeiser te betalen 1664

ORA Deil (1536-1811) Geloftesignaat Volontaire rechtspraak 1664

Schepenen Hackert, de Groot &

Heer Pieter van Asperen van Vuren, voor sich selve en sich sterk makende voor sijne Hoogh Edele suster Maria van Asperen van Vuren heeft aengenomen en geloofd (beloofd) met de cooppeningen van Brienesteijn, waer bij en aen een en dertigh morgen vier hondt soo bouw als weijlanden gehoorde sijn, onder Enspick gelegen, als heden aen sijn Hoogh Edele Arnoldt de Gruyter voor ons schepenen getransporteert aff te doen en te betalen dese naevolgende plighden te weten, aen Mr. Herman Netejus, chirurgijn tot Bommel een capitaal van twaelff hondert Carlous guldens met aghondert en tienne guldens ses stuivers verloops, noch aen vrouwe Ewalts een capitaal twee duisendt drie hondert gulden met duisendt gulden verloops, als noch aen die wed. van Balthus Ganzn Cock, off wel de erven van Jr. Adriaen Ram, als 't reght van voorschreden wede becomen hebben, een capitaal van vijf hondert gulden met hondert gulden interessen en laetstelijck noch een Medrouw Cornelia Verepede Dorp een capitaal van vier duisent met vijff en twintigh hondert gulden verloops welke voorschreden plighden comt in qualiteijt op sich is nominde: Indien ingedal voorschreden somma minder mogten comen te importeren dan de cooppeningen van Brienesteijn bedragen gelooven koper en verkoper den eene den andere ter goeder rekeninghe te vergoeden en te institueren (instellen) gelooven de mede welgemelte Heer de Gruyter hier mede Comparant soo boven de geene voorschreden noch weeghe jonger gevestigde crediteuren moghten gevonden worden die op voorschreden goederen te pretenderen hebben die selvighe Heer Peter van Asperen van Vuren en Gaffer Maria van Asperen van Vuren costeloos en schadeloos aff te houden en haer Edele dus aengaende te vrijen: Tot voldoeninghe van desen hebben partner verbonden alle haere goederen, hebbende in vercrigende tot wat plaetse die selvighe gelegen moghten sijn.

XI Maj 1664.

Arnold de Gruyter beloofd de schuld van 12.000 gld. met rente aan Pieter van Asperen van Vuren en zijn zuster terug te betalen 7 april 1665 en verpand Crayestein 25 juni 1665

25-11-1664 Hendrick Ruyter grateren godt prince van oranje

Goncker Philips van Steelant Heer in Grijsenoort, Oudenhooren Vredesteijn etc. Colonell Drossaart en Stadhouder van de Leenen onse Graefschap Buren Secompareert en verschenen is Cornelis Cornelisse van weegen den Kooch Edele gebooren Heere Goncker Arnolt de Gruyter tho Crayestein Ritmeester ten dienste der vrije vereeninge Nederlanden ende heeft voor leenmannen Jan Aertse ende Peeter Willemse van Oort verklaert bij desen te constitueren (aantstellen) ende volmachtig te maecten Cornelis Cornelisse Procurateur tot Bueren specialijk (speciaal) omme in naeme van den Heere comparant te compareeren voor den Heere Stadhouder en mannen van leen des Grafelijcke Huijse Bueren ende en aldaer te belooven te sullen restitueren (terug te betalen, terug geven) aen en ten behoere van de Kooch Edele Gebooren Goncker Pieter ende Guffrouw Maria van Asperen ende van Uuren Brother ende Suster alsulcke penningen cum interesssen (en rente) als haer Edele voordien de twaelff duysent vier hondert ende twee gulden ses stuivers (fl. 12.402,30) voor scheepenen in Deijl op den 10 off 11 Maij jonstleede hebben aengenomen te betaelen vande cooppenningen Brienesteijn alweede bij gemelte Goncker en Guffer van Asperen betaelt ofte noch te betaelen ende daer speciaelijcken te verbinden de Edele Heere comparants Huijsinge Crayestein met de aenexe (en daarbij) bomgaerde ende weijlanden daer agter aengeleegen groot omtrent acht mergen inden Raem. Stem omtrent Stem omtrent vijf en halve mergen daer aengeleegen genaemt den Overleen Raem. Noch dartien hondt bouwlandt op de Rijsackkers, noch ellif hondt bouwlandt genaemt de Geer ende ander halve mergen bouwlandt inde Weert buijten dijcks met de griendinge teegens Deijll over alle inde Grechte van Tricht van den Heere Comparant van de voorschreven Graeffelijcke Huijse Bueren ten leen houdende mitsgaders het pant ter mimiaen de voorschreven Goncker en Guffer van Asperen ende Uueren ter hande gestelt welke ende voorschreven hijpoteeq bij restitutie de voorschreven over betalen penningen wederom sullen worden ontslagen ende gerestitueerd (terug betaling) ten behoere van den Heere Comparant waer meede de aengegaen proceduren voorde Edele Mogen Heeren Raden van sijne Hoogheit sullen coomen te cesseeren (eindigen) blijven ende mette min de costen daer over aengewent

te seggen twee onpartijdigen daer toe te nomineeren beloovendt den Heere Comparant van volle weerden te houden te geenne den voornoemde volmachtigen in desen doen sall onder alle verbanden ende submissie (onderwerping, vermindering) als naer rechten. Actum den 7^e Aprill 1665

En was geteijkent Arnolt de Gruyter, Jan Aertsz, Peeter Dirckz van Oort soo is achter volgende dese boovenstaende procuratie door mijn Stadhouder in qualiteijt als booven geapprobeert en geratificeert gelijk ick bij dese approbeeren ende ratificeeren in voegen en manieren (besturen) als vooren omme in cas van voldoeninge op dese onderpanden te mogen proceerenen na de ?? van de Graefschappe van Bueren als meede aldaer vrije capitaelen en renten is uijtpendende om dier oirsaecken (oorzaken) wij bij dese in cas van opwinninge consenteerende (wedijveren) het selve sall moogen geschieden voorde Gerechte van Malsen en Tricht mits dat den op winnaer gehouden blijft in cas van op winnige der voorschreden onder panden van ons te leen ontvangen binnen behoortijcken tijt voor behoudens allijt ons en een ieder sijne goeden rechten daer dit geschieden waren bij aen ende over onse mannen van leen den Heer Borgemeester Philips van Boerewelt en den Comisaris Gerart van Soelen ten oorconde is dese met onse eijgen seegell uijthangende besegelt aldus gedaen op onse Castele den XXV Junij XVI c (c = honderd) vijf ende 't sestich (25 juni 1665) onderstijl.

Arnold de Gruyter verkoopt Crayestein, verkoopvoorwaarden en koper Jonker Pieter van Asperen van Vuren en zijn zuster Maria 21 aug. 1667

De Johanna van Voortick Duijsoul wijt houdert
gieldens. Bhaevou dde ouradt sijn voorde mede
gespedificiert mede tot gade loocq id. la h.
Actum Buren Oricouds dde Bant perit lde den 21^e
augustij 1667. gadedstje.

Arnold de Gruyter
Pieter van Asperen
Maria van Asperen

Uitsnede verkoopvoorwaarde en verkoop Crayestein de 21^e aug. 1667

Conditie en voorwaerden waer naer den Hoogh Edele Gebooren Joncker Arnolt de Gruyter Heere tot Crayesein Ritmeester ten dienste van de Hoogh Mogendheden Staten Generael der vrije vereenigde Nederlanden van menige is bij insettinge hoginge ende slacheringe te vercopen de naer volgende adellijcke huijse ende hofstadt genaempt Crayestein mitsgaders Bongaeden wei ende bouwlanden met appendentien en dependentien daer toe en aen gehorende alsmede een huijsinge ende jongen bongaert ter sijden naest aen den voorschreven huijse Crayestein staende en gelegen inden dorpe van Tricht inden Graefschappe Buren sulix ende gelijk hier naer is volgende. De goederen Crayesteijn bestaen in een welgebouwde addelijcken huijse met sijn thoorn bouwhuijsen schuren bergen duijffhuijsen vissijver hoven en bepotingen alle in sijne grachten mitsgaders annexe bongaerden ende bepotingen groot omtrent twee mergen met daer toe aenhorige thijnsen specifie hier agter gestaet sijnde de voorschreve addelijcken huijse en hofstadt Crayesteijn vrij van krijtende tient met impositien en andere daer aen gehorende omtrent twaeff mergen schoon weijlant daer achter aen gelegen genaemt den grooten en cleijnen Raem met hare bepotingen ende omtrent ses en halff morgen bouwlands mede daer omtrent gelegen te samen leenroerig aenden Graeffelijcke huijse Buren en een huis met bergen en een schuur en een boomgaard, naast gelegen aan de voorschreven huijse Crayestein. Stem omtrent veertien mergen schoon bouwlands aen een stuck alsmede annex den voorschreven huijse Crayestein gelegen inden Raem daer onder begrepen anderhalve mergen aende Coedam. Stem omtrent twintich mergen schoon bouwlands aen een stuck gelegen mede aen den voorschreven huijse Crayesteijn genaemt de Rijsakkers met last van een mud weijts (tarwen) en eene gulden aenden armen van Tricht jaerlijcks.

Hierna worden nog diverse allodiale percelen land genoemd die verpacht zijn.

Deze landerijen gepacht door Jan Meertens en Goris Hendriksen van Santen. De Koper moet deze pachters aanvaarden. De voorschreven goederen worden verkocht voor Carolus Guldens ad 20 stuivers stuk hollandse munt. Alle lasten betreffende deze goederen, zoals schrijfgelden deze verkoopvoorwaarden, heer gewaad

etc. zijn voor de kopers zonder korting der kooppenningen. Den koper sal sijne te belovende cooppenningen betaelen in vier gelijcke termijnen. Het eerste deel te betalen bij de aanvang van de koop, het tweede derde en vierde deel steeds 6 maanden daarna. De koper moet twee borgen opgeven.

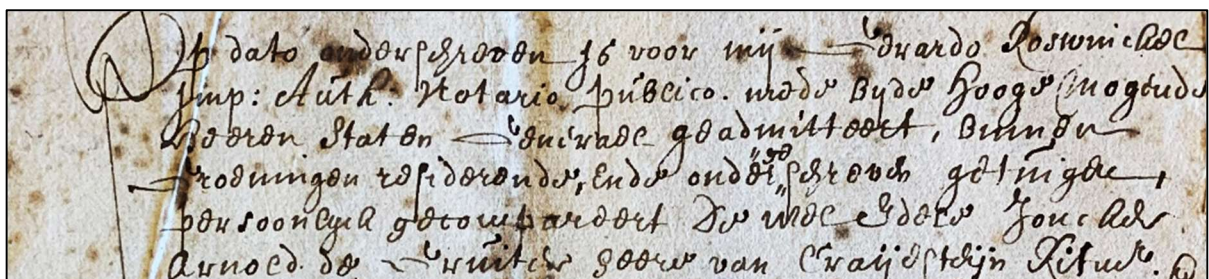
Hierna worden de lasten van Crayestein opgesomd.

Rombout Kerberen nu sijne erfgenaemen jaerlijcks 5 hoenderen en 12 stuck aen goet uijt haer goet tot Tricht. Dick Peterse van Oirt ofte nu sijne erfgenamen uijt haer goet inde Nieuwe Steech 's jaers 10 hoenderen en 20 stuck 9 penningen aen goet. Jan Thonis Kiedith nu sijne erfgenaemen 5 capoenders en 18 stuck aen goet uijt hen gort inde Nieuwe Steegh.

De Hoogh Edele Gebooren Joncker Pieter van Asperen ende van Ouren en de Hoogh Edele Maria van A. en O. hebben de hiervoor gespecificeerde goederen op alle voorgaande kondities ingezet voorde somma van 14.100 gulden. Voor de armen van Tricht 6 gulden, de schrijver dezses condities en verkoopvoorwaarden 8 gulden daar voor alles tot laste vanden slachouder. Oirkonde den hantschriften binnen Buren de 8 Majj 1667

Peter van A. en van O. en Maria hebben de inzet verhoogd 25 juni 1667 Uiteindelijk wordt de definitieve verkoop gehouden op de 21^e aug. 1667. Pieter van Asperen van Ouren en zijn zuster mijnen Craystein op een somma van veertich duijsent vijff hondert guldens behalve den onraat hier voorde gespecificeert mede tot haere Hoogh Edele laste. Actum Buren Oirkonde der hantschriften den 21^e aug. 1667 onderstijl

Graaf van Buren gaat akkoord met de verkoop vsan Crayestein 14 september 1667

Op dato ondergeschreeven is voor mij — Guardo Roswinckel
Jimp: Aukt. Notario Publico. weder Byder Hooge Mogtude
gebooren Staten — Guirade goadmittoot, Binnde
procurator resident, ende ondergeschreeven getuigde,
versonenlyk gecompardoot der Wede Edele Joncker
Arnoed de — wittes soone van Crayestein Lictue. (w)

We konnende dat sy heeft geratificeert & geaprobeeret
 doende public bij desen, soodanige verkoopinge oec in
 sijn ed. abpentin op den eenen trinitij ten augustij
 onser stye deses jaers anno septien bouder sebon
 ou postie godden is tot Buren vander Adellijcke
 Buren Crayestein onder aangezonden Landrijde
 goetgeen joden Raetsgaffor Buren goetge by
 Joncker Pieter van Asperen onder van Buren onder
 sijn wec Edew. Pieter Juffer Maria van Asperen
 alles onder argelist. & nu vicoeder der waerheit
 soe goet wec goetge Buren Comparant sijn
 namme noverus onderprijninge van my Notario
 publico onder de getuigene sijn ondergetied dat
 Actum Groninger den vierthendie septembrie
 Anno septien bouder sebon ou postie sebon
 stye, waer vorderdocht Arnoet de Cruyter
 1667, Gernardus J. Mogenhede J. G. H. uti
 testis subscript, Thomas van Barch
 vanderich als getuyge. P. Roswinckel
 notarius publicus attestor ut supra ad hoc
 requisitus,

Accordert met sijn principale
 acte van approbatie by Mij
 Secretaris tot Burenmalson en
 Burch:
 P. Landuyck
 1667

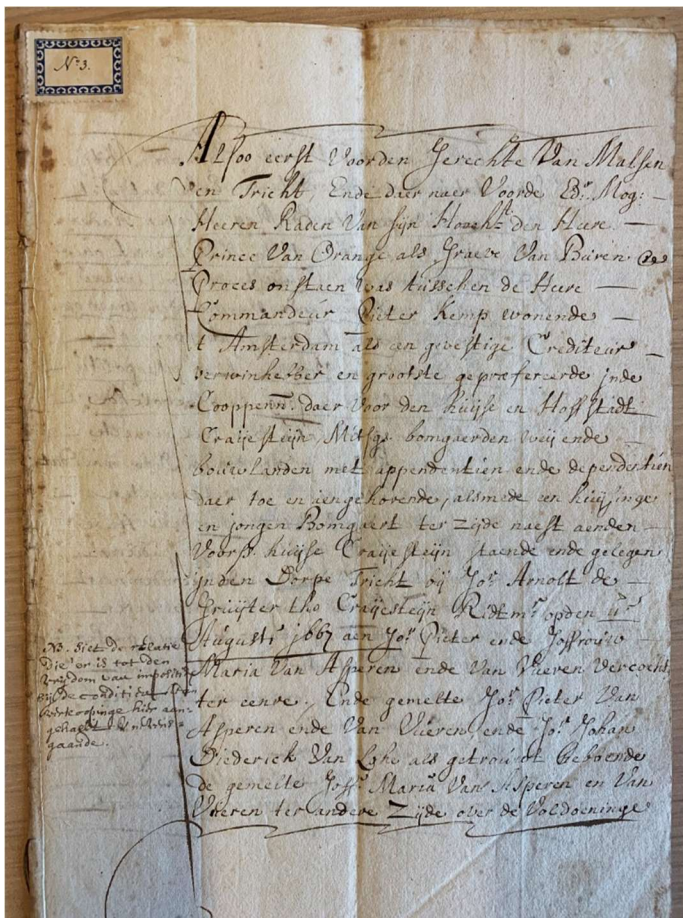
Archief familie Van Reekem

Op de 14^e september 1667 compareerde Arnolt de Gruyter ritmeester door de heer
 Gerardo Roswinckel griffier bij de Hoog Mogendheden Staten Generaal binnen
 Groningen residerende en bekende dat hij heeft geratificeerd en geaprobeeret de
 verkopinge van den adellijcke huize Crayestein en aangehorende landerijen gelegen
 in het graafschap Buren. Hij verklaart verder dat Joncker Pieter van Asperen
 van Buren en zijn Wel Edele zuster Juffer Maria van Asperen van Buren,

Crayestein heeft gekocht, alles zonder ach of list in oorkonde der waarheid. Deze verklaring werd getekend door Arnolt de Gruyter en getuigen en afgegeven bij de secretaris van Buurmalsen en Tricht de heer R. Randwijck. Deze ging namens zijn principaal akkoord.

Pieter Kemp procedeert bij het gerecht van Malsen en Tricht 14 sept. 1667

Een van de zes bladzijden

Alsoo heeft voordien Gerechte van Malsen en Tricht ende daer naer voorde Edele Mogendheden Heeren Raden van sijn Hoogheit den Keere Prince van Oranje als Graue van Buren etc. proces onstaen was tusschen de Keere Commandeur Pieter Kemp wonende t' Amsterdam als een gvestigde crediteur verwin hebben en grootste gepreserverde in de cooppenningen daer voor den huijse en Hoffstadt Crayestein mitsgaders bongarden weijden bouwlanden met appendentien ende dependentien daer toe en

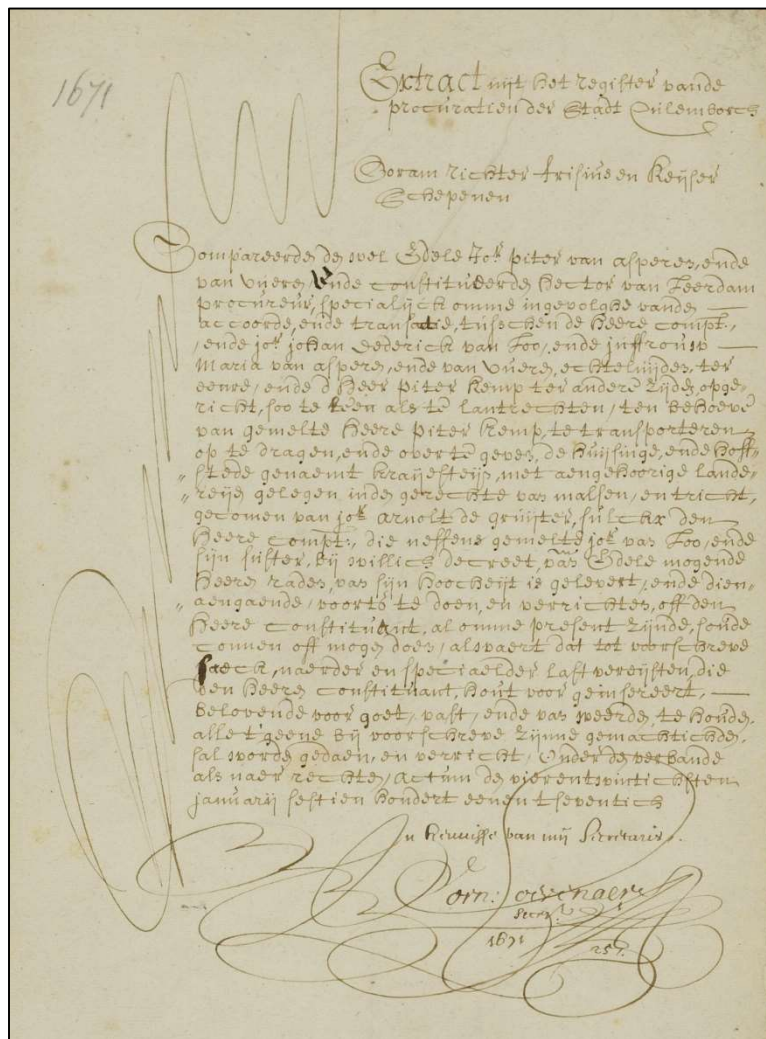
aengehorende, alsmede een huijsinge en jongen bongaert ten sijde naest aende voorschreven huijse Crayestein staende ende gelegen inden dorpe Tricht bij Joncker Arnoldt de Gruyter tho Crayestein en Ritmeester op den 11 Augusti 1667 aen Joncker Pieter ende Guffrouw Maria van Asperen ende van Ouren vercocht ten eenre ende gemelte Joncker Johan Diderick van Lohe als getrouwt hebbende de gemelte Goffer Maria van Asperen en Van Ouren te andere sijde over de veldoeninge en betalinge den voorschreven cooppenningen mitsgaders prestatie coopconditien ende dat niet alleen bijde gemelte Hoog Edele Mogendheden

Heeren Raden van sijne Hoogheit het willick decreet over de voorschreven goederen Crayesteijn cum annexis volgens de conditien ende voorwaarden waerop de selve sijn vercocht was geinterponeert volgens de brieden van decreeten interpositie in dato den 18 meert 1669 en op gevolchde sententie (uitspraak) van presentie van welgemelte Edele Hooven Raeden in dato den 19 dito naer dat oock bij sententie van meer welgemelte Raeden in dato den 3 octobris 1669 den Heere Kemp sijn versochte provisie was geadjudiceert (gejudiceerd, besloten) ende gemelte Jonckeren dienvolgende gecondemneert aen de voornoemde Heere Kemp te namptliceren de voorschreven cooppeningen affgetogen de voorge profondeerde volgens de selve sententie en om te viteren vordene verwijderinge onlusten en vervolch van procederen soo sijn gemelte Heere Kemp ende Jonckers van Asperen ende van Lohe door interversie (in goed overleg) vande onderschreven Heeren inden vriendschap overkomen, geaccondeert ende getransigeert (tot stand gekomen) inder voegen als volcht te weten dat gemelte Jonckeren aengemelte Heere Kemp transporteren opdragen ende overgeven sullen soo ten leen als ten lantrechte de voorschreven goederen Crayesteijn cum anexis sulcx haer de selve bijde voorschreven interpositie (bemiddeling, tussenkomst) van decreet sijn geleverd de selve bijde Heere Kemp primo Januari 1670 aente weerden en dat gemelte Jonckeren daer toe aende gemelte Heere Kemp voldaeen en betalen sullen de interessen (rente) van de cooppeningen der goederen Crayesteijn tegens vijff per cent l' sedert de respectieve verschijn dagen tot primo Januari 1670 voorschreven mits bijde Heere Kemp daer uijt lastende (laatslede) de crediteuren die voor hem bijde voorschreven sententie (uitspraak) inde cooppeningen sijn geprosereert (geprosereerd) des dato die gemelt Jonckeren daer tegens sullen hebben genieten ende behouden alle de vruchten ende op comsten van de voorschreven goederen Crayesteijn cum annexis de anno 1667, 1668 en 1669 alleenlijck daer uijt lastende de schat penningen en ongelden der selver goederen over de voorschreven jaeren 1667, 1668 en 1669 voor soo veel de halff teneders off pachters der landerijen Crayestijn daer in niet soude mogen gehouden sijn ende daer toe mede lasten den hondersten penningen mitsgaders de oncosten en onwaer waerin de selve volgens de coopvoorwaerden sijn gehouden en

alsoo oock de oncosten over de voorschreven interpositie vant willick decreet 't welke oncosten van decreet begroot en verdragen is ten somme van twee hondert guldens mitsgaders betalen ofte de Heere Kemp affhouden de actie van den hondersten pennick over de afstant der voorschreven goederen Crayesteijn ten behoeven ende gedenonceerde (aangegeven) ende vershotene gelden soo over de processen inden Hage als tot Tricht respectievere tusschen partijen in desen gevallen aende Heer Kemp binnen den tijt van ses weecken eerst commende betalen sullen de somme van seven hondert guldens sonder dat die Jonckeren eenige actie sullen hebben over reparatie aen de voorschreven goederen gedaen ende off haer Edele genegen mochten sijn persoonlijck met hunne familie op den huijse Crayesteijn voor eenigen tijt te bewoonen soo sullen haer Edele sulck mogen doen tot primo Martij 1670. Dies van nu aff aende Heer Kemp ofte sijne familie latende de die bewoninge van den Thoor ende het setten en verblijff van wagens peerden op en in de stallene Crayestijn sonder dat gemelte Jonckeren van nu aff geene van de voorschreven goederen huijten de voorschreven bewoninge der huijsinge sullen mogen bemoeijen nochte deterioreren (verergeren) maer alle die selve laten in sodanigen statie als die jegen woordich sijn dat oock de Heer Kemp vrij sal staen van nu aff daer toe acces (toegang) en toesicht hebben timmeren repareren landen benificeren (vergoeden) naer sijn believen sullende hijt onderteekenen deses gemelte Jonckeren aen de Heer Kemp ofte sijn volmachtigde alle de originele brieven ende pampieren soo onder haer Edele wegen de voorschreven goederen van Crayestijn cum annexis sijn berustende overleveren, waer mede opgeheven ende te sesseren sullen comen alle de proceduren tusschen partijen desen aengaende ontstaen sonder eenige actie daer over tegen de anderen te reserveren tot naer cominge van alle 't welck verbindende haerluijden persoon en goederen de selve submitterende (onderwerpende) alle Heeren, Hoven Rechteren ende Gerechte constitueren (verordenen) de onweder Anthonie van Gaesbeeck Notaris ende procureur ende Rudolph van Duijn Secretaris, samen en elck besonder omme hen luijden in den inhouden dese vrijwilllich worde Edele Mogendheden Heeren Raden van sijne Hooscheijt te laten condemneren in waere circonde dese onderteekent op den XV

November 1699. Onden stijl Pieter Asperen ende van Oueren, Pieter Kemp, Jan Diederick van Lohe, Maria van Asperen, Ons onderschreven present als geluijgen daer toe versocht Cornelis van Diemen, Govert van Gaesbeeck R: van Duijn, H: van Leerdam.

Pieter Kemp eigenaar van Crayestein 24 jan. 1671

Gelders archief stukken betreffende Crayestein

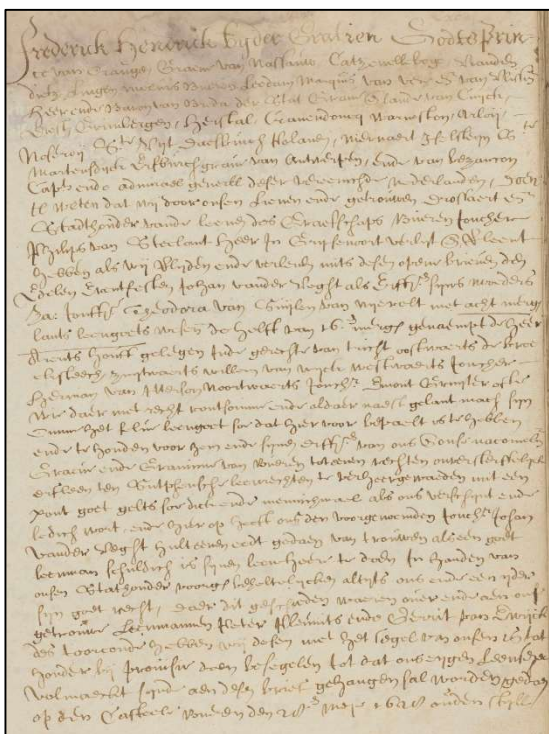
Extract uijt register van de procuratiën der stad Culemborch

Coram richter Frisins en Keijser schepenen

Compareerde de Wel Edede Joncker Pieter van Asperen ende van Oueren ende
constitueerde Hector van Leerdam procureur specialijck omme ingevolge van den

accoorde ende transactie tusschen de Heer comparant ende Joncker Johan Diederick van Loo ende Guffrouw Maria van Asperen van Ouren echteluijden ter eenre ende de Heer Piter Kemp ten anderse zijde opgericht, soo te leen als te leenrechten ten behoere van gemelte Heere Piter Kemp te transporteren op te drage ende over geven de huijsinge ende hoffsstede genaemt Krayestein met aan gehorende landerijen gelegen in de gerechte van Malsen en Tricht gecomen van Jonckheer Arnolt de Gruyter sulck den Heere comparant die neffens gemelte Jonckheer van Loo ende zijn suster bij willick decreet was Edele Mogende Keeren Raden, was zijn Hoogheijt is geleverd ende dien aengaende voorts te doen en verichten off den Heere constitunant al omme present zijnde, soude comen off mogen doen, als waert dat tot voorschrede saeck, naerden en speciael der last ver eijsten, die den Heere constitunant hout voor geinserveert beloovende voor goet vast ende was weerde, te houden alle 't geene bij voorschreden zijne gemachtichde sal worden gedaen en vericht. Onder verbande als naer rechte. Actum de vier en twintichsten januarij sestien hondert een ent seventich. Huijsinge van mij Secretaris Corn. Overnaer secr. 1671 25 1 (24 jan. 1671)

Pieter Kemp beleend met Crayestein 1671

Wilhelm Hendrik bij de gratie Gods Prince van Oranje Grave van Nassau (Willem III) etc. etc. Buren en Leerdam. Doen te weten dat voor onsen lieven getrouwe den Hoogh Edele Geboren Heere Louis van Stelhaert Drossaert, Dijkgrave en Stadhouder onsen Graefschap Beuren Capitein etc. en mannen van Leen nae benoemt gecompareert en verschenen is den Edele Hecktor van Leerdam als ten dese speciael gemachtigde van den Heer

Goncker Pieter van Asperen van Oueren ende van Goncker Johan Diederick van Lohe ende Goffer Maria van Asperen van Oueren echtelieden, vermogens procuratie (volmacht) alhier gebleecken en mede geregistreert als van Jonckheer Arnoldt de Gruyter gecocht en bij willig (vrijwillig) decreet (besluit) van onsen Raide geleverd sijnde van date den 18 Maert 1669 alhier gebleecken ende heeft in die qualiteijt in onsen handen opgedraegen en overgegeven den Kuijse Crayesteijn tot Tricht mette annexs bongaedden en omtrent 8 mergen lands daer achter aen gelegen daer Oostwaerts den gemenen Bulck, Suijstwaert ende Westwaerts met den Middelhert en Noortwaert de Heer Pieter Kemp naest gelegen ofte wie met recht daer aen belant mogen sijn versoekende dat daer mede willen verlijen en beleenen de Heer Pieter Kemp volgens transactie tusschen de Comparants voornoemt principale ende gemelte Heere Kemp opgecocht in date 15^e November 1669.

Alhier mede gebleeken en geregistreed gehoord welck versoeck hebben door gemelte onser Stadhouder verlijt en beleent Heere Pieter Kemp met den voorschreven Kuijse Crayesteijn Bongaarden en omtrent 8 mergen lant belent en bepaelt als voorschreven. Te hebben in de handen van ons en onsen nakomelingen Graven en Gravinnen tot Buren tot eenen regten onder- sterffelijk erffleen ten Sulphensen Leenrechten. Te verheergewaden met een pount goet geldt soo dick en menichmael als ons verschult en ledich wort. Ende hierop heeft den Heer Anthonie van Gaesbeek in cracht en vermogens procuraet (jurist) van gemelte Heere Kemp voor den Notaris Pieter Sas en getuijgen op de 21 februarij 1671 binnen Amsterdam gepasseert en sulx in name van sijn voorschreven principael ons huld en Eedt van trouw gedaen in handen van onsen Stadhouder als een goet man van Leen sijnen Leenheer schuldig is te doen.

Behelst nochtans altijt ons en eenen ijder sijn goet recht waer dit geschieden waren bij aen en over. Den Edele Johan ter Borck Scholtus en secretaris tot Buren ende Edele Pieter van Boudvelt sub. ventuc onser Graeffschap Buren aen onse Leenmannen, des oirconde hebben wij onsen Leensegel aen desen brieff doen

hangen. Actum op onsen Casteel Buren den twinstichsten Februarij XCVI c
 (1600) een en 't serentich (20 febr. 1671). Als sub 1 Leen Griffier R: van Dijk

Pieter Kemp verkoopt Craystein aan Elisabeth Lammers 1701

F. D.

1701

Wij J. v. d. Waert en Stadtgondel
 vanden Leeden des Graafschaps Buren
 geexamineert hebben dese Craystein
 gelyc gesontet door den Procureur
 Lammins, als volmagtiger van
 Ant. Lammins, de dochter
 van den deligent, waer by en sig
 in tijt en wijt te hoorden en int
 Stads vanden Leeden, onder den
 Prins Craijstijn, mit onwillig
 voorn. Leeden, 4. d. v. d. Stadt
 onder acceptie, mits dat
 Inp. t. binnen behoortlyche tijt
 naar Costum des Leeden
 alhier sal hebben laaten voldoen;
 Actum op den 20. Junij 1701

Aen den Hoogh Wel geboren en
 gestrengen Heer Louis van
 Steelt no. Heere van Abbergen
 Vredesteijn etc. als St. d. houder
 der Leenen van den Graefflycken
 Huijse van Buren etc.

Elisabeth Lammers

Geef respectelyk te kennen W. Antony Lammers,
 dat Elisabeth Lammers wed. van wyken Johan Alvaroz in
 sye leven Cap. ten dienste deser landen, gekocht hebbende van
 Pieter Kemp Heer van moermont en het huijs en hofstet
 Crayesteijn met de Boomgaerden en landerijen, mits gaders
 appendantien en dependantien vanden, gelegen op Trig onder
 desen Graefschappe, voor een gedeelte Leenrooij aen syn May.
 van Groot Brittanje als Grave van Buren, voor een somme van
 14000 gulden, daer onder begrepen 3000 gulden voor de meubelen,
 di betaelt soude moeten werden in dri termynen, des dat de
 voorn. Elisabeth Lammers op de betalinge van den eersten termyn
 wel gestelt soude werden in de possessie van het voorn.
 kocht, dan dat de opdracht van het selve eerst soude geschied
 op de voldoeninge van den laetsten termyn, dat de voorn. Elisabeth
 Lammers hebbende betaelt den voorn. eersten termyn, des daer
 beroffend de possessie hebbende bekomen het recht en actie haer
 nyl kragt vande voorn. koop competende, over gedaen heeft
 aen hem suppl. en dat hy suppl. van de overboeninge den
 20de reaning aen hoo. st. gem. syn. gelyc betaelt heeft, dan dat
 niet tegenstaende Johan Adriaan van Knessen Heer van Blyenberg

Gelders archief

Aan de Hoogh Wel Edele Geboren en Gestrenghe Heer Louis van Steeland,
 Heere van Abbergen Vredesteijn etc. Stadhouder der Leenen van den
 Graefflycken Huijse van Bueren etc. etc.

Geeft recentelijk te kennen Mr. Anthonij Lammers, dat Elisabeth Lammers wed. van wijlen Johan Alvarez in zijn leven Capitein ten dienste deses landen, gekocht hebbende van Mr. Piter Kemp Keer van Moermont etc. het huijs en hofstad Krayestein met boomgaarden en landerijen, mitsgaders appendentien en deperdentien van dien, gelegen op Tricht onder desen Graaffschappe voor een gedeelte Leenroerig aen zijn Majesteit van Groot Brittange als Grave van Buren, voor een somma van 14.000 gulden, daar onder begrepen 1000 gulden voor de meubelen, die betaalt soude moeten werden in drie termijnen, des dat de voornoemde Elisabeth Lammers op de betaling van den eersten termijn wel gestelt soude werden in de possessie (bezit) van het voorschreven verkogte dan dat de op dragte van het selve eerst soude geschieden op de voldoening van den laatste termijn, dat de voorschreven Elisabeth Lammers hebbende betaalt den voorschreven eersten termijn ende daer beneffens de possessie hebbende bekomen het regt en actie haer uijt kragte van de voorschreven koop competerende (rechtmatig toekomende) over gedaen heeft aen hem suppliant en dat hij suppliant (verzoeker, Anthonij Lammers) van de over doeninge den 40 ste penningen aen hoogst gemelte zijn Majesteit betaelt heeft dan dat niet tegen staende Johan Adriaen van Renesse Keer van Blijenberg, aen het regt verkregen hebbende van gemelte Keer van Moermont (Pieter Kemp) den selven hebbende gecompeteert (rechtmatig toegekomen), uijt kragte van het voorschreven contract van koop ten laste van de voornoemde Elisabeth Lammers, bij sentensie (goedkeuring) van de Edele Mogendheden Heeren Raden van hoog gemelte zijn Majesteit gecondemneert is aen hem suppliant opdracht te doen van de voorschreven huijsinge ende hofstadt Krayestein mitsgaeders Boomgaaden, landerijen, appendentien en dependentien van dien, ende hij suppliant de voorschreven derden termijn aen gemelte Keer van Blijenberg heeft betaald, hij suppliant echter het effect van de voorschreven sententie tot nog toe niet heeft kunnen bekomen, sustinerende (beweerde) de voornoemde Elisabeth Lammers dat sij haer voorschreven regt en actie aen hem suppliant niet soude hebben overgedaen ende dat de selve Elisabeth Lammers haer niet en heeft ontsien op een onbehoorlijke manier een pretense (eis, voorwendsel)

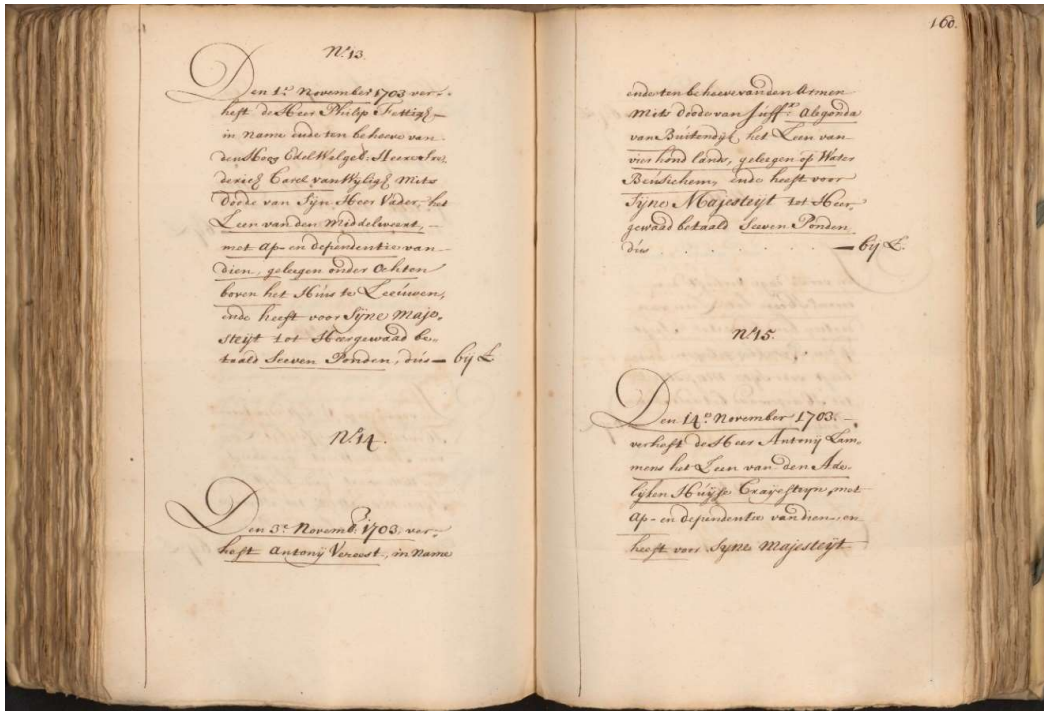
ende nulle opdracht van de voorschreven huijsinge ende hoffstadt mitsgaders boomgaarden en landerijen, appendentien en deperdentien van dien, te nemen ende die also aen haer pretenselijk (zogenaamd) ende nulliter (Latijn, in geen geval) opgedragen goederen wederom pretenselijk ende nulliter op te dragen aen haer suster Dina Lammers en dat hij suppliant oversulks genootsaecht sijnde so jegens de voornoemde Elisabeth Lammers, als jegens de gemelte Dina Lammers proces te sustineren (beweren) bij twee separate instantien ende hij oversulks so lang de processen sullen lopen in geen saet en is van verleij te nemen vande voorschreven goederen voor so veel onder de selve goederen eenig Leen Leenroerig van zijn hoog gemelte Majesteit als Grave van Buren zijn dan dat hij te vreden is behoorlijke manschap te doen ende en de verleij te nemen betalende de regten daer toe staende so haest hij suppliant behoorlijk opdracht van de voorschreven Leen goederen sal hebben bekomen dan derwyle hij suppliant inmiddels gaerne soude zijn voorsien van een acte van diligentie (aandacht) so is hij suppliant te raden geworden hem selve te adresseren aen u Hoog Wel Edele Geboren Gestrenge, versoelende een acte van diligentie ten respecte vande voorschreven Leengoederen in behoorlijke forma.

Twelck doende G: Hammius procureur q.q. 6/19 1701 (19 juli 1701)
q.q. (qualitate qua, in hoedanigheid van, gevolmachtigde)

Antwoord van Louis van Steelant, staat links boven de akte.

Wij Drossaart en Stadhouder vande Leenen des Graeffschaps Buren geëxamineert hebbende dese requeste gepresenteert, als volmachtiger, van Mr. Anthonij Lammers, versoeckende acte van delegentie waar bij hij sich in tijde en wijle betoonen can int verleijden vande Leenen, onder den huijse Crayesteijn, niet onwilligh is geweest, te verheffen de voornoemde Leenen, 't welck wij Stadhouder accepteeren, mits dat hij suppliant binnen behoorlijke tijdt naar costume (gewoonte) des Leencamer alhier sal hebben laaten verleijen. Actum op de 20^e Junij 1701. Louis van Steelant

Anthonij Lammers is beleend met Crayestein en betaald het heer gewaad 1703

Nationaal archief Nassause Domeinen

N. 15

Den 14^{en} november 1703 verheft de Heer Anthonij Lammers het Leen van den Adelijken Huijse Crayestein, met ap - en dependentie van dien en heeft voor sijne Majesteijt het Heergwaad betaald seeven Ponden, dus VII £

N. 16

Den voorschreve dage verheft den voornoemde Heer het Leen van dertien hond land, tot Tricht op den Rijsakker geleegeen ende heeft voor sijne Majesteijt tot Heergwaad betaald seeven Ponden dus VII £

N. 17

Den voorschreve dito verheft den voornoemde Heer het Leen van een Hofstad en vijf en een halve mergen land daaraan geleegeen in den Kerspelen van Tricht, genaamt den Ovelen Raam ende heeft voor sijne Majesteijt tot Heergwaad betaald seeven Ponden dus VII £

N 18

Den voorschreve dito verheft den voornoemde Heer het Leen van elff hond landgeleegeen op Tricht, genaamyt de Geer, met nog vier hond Land, mede op Trichr, op de Weijen geleegeen ende heeft voor sijne Majesteijt tot Heergwaad betaald seeven Ponden dus VII £

Geraadpleegde archieven

Regionaal Archief Rivierenland te Tiel

Gelders Archief te Arnhem

Nationaal Archief Den Haag

Acquoy 2021 © A. F. Verstegen, CC-BY